

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології,
журналістики та мистецтв
Кафедра культури і мистецтв**

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ ЗАСОБАМИ ІКТ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 2 курсу, 08-241М гр.
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової)
програми Музичне мистецтво
Доронкіна Марія Сергіївна

Керівник кандидатка педагогічних наук,
доцентка Гунько Н.О.

Рецензент докторка педагогічних наук,
професорка, професор кафедри
теорії та методики навчання
мистецьких дисциплін
Бердянського державного
педагогічного університету
Стратан -Артишкова Т.Б.

Івано-Франківськ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу мистецької школи.....	7
1.1. Сутність і структура професійної компетентності майбутнього викладача вокалу мистецької школи.....	7
1.2. Основні підходи до формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу.....	16
1.3. Роль ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутнього викладача вокалу.....	27
РОЗДІЛ 2. Методика формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу засобами ІКТ.....	36
2.1. Педагогічні умови формування професійної компетентності викладачів-вокалістів мистецьких шкіл з використанням можливостей ІКТ.....	36
2.2. Обґрунтування впровадження комплексу форм, методів та засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ.....	42
2.3. Аналіз та узагальнення результатів дослідної роботи.....	51
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна система освіти перебуває на етапі трансформації, що супроводжується активним впровадженням інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у навчальний процес. Це відкриває нові можливості для підвищення ефективності викладання, розширення освітнього контенту та розвитку індивідуального підходу до навчання.

У сучасному світі, де технології стрімко розвиваються, інтеграція ІКТ в освіту стала невід'ємною частиною підготовки фахівців, зокрема і в галузі вокальної педагогіки. Майбутній викладач вокалу повинен не лише володіти бездоганною вокальною технікою та глибокими теоретичними знаннями, а й вміти ефективно використовувати сучасні технології для передачі знань та розвитку творчого потенціалу студентів.

Сучасна система освіти зазнає глибоких трансформацій, що супроводжуються активним впровадженням інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) в освітній процес. Цей процес відкриває нові можливості для підвищення ефективності викладання, розширення доступу до освітнього контенту та розвитку індивідуального підходу до навчання. В Україні цей процес підтримується на державному рівні, зокрема законами «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті та іншими офіційними документами.

У сучасних дослідженнях професійна компетентність педагога-музиканта розглядається як складне утворення, що включає комплекс компетентностей: мистецької, комунікативної, професійної, методичної та фахової. Важливим аспектом є готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності, музично-естетичного виховання,

використання всіх видів мистецтва, до музичної, акторської виконавської діяльності та психологічна готовність .

Проблема впровадження ІКТ у викладання вокалу є важливою темою сучасних педагогічних досліджень, зокрема у контексті переходу до дистанційного та змішаного навчання. До цієї теми зверталися такі дослідники, як О. Колодуб, Н. Фоміна, Т. Червінська, які підкреслювали роль технологій у формуванні сучасної вокально-педагогічної практики.

В останні роки з'явилися дослідження, присвячені використанню ІКТ у професійній підготовці педагогів-музикантів. Науковці (А. Бондаренко, О. Бордюк, Л. Варна夫ська, Ю. Дворник, Л. Заря, А. Камеріс, В. Луценко, О. Приселков, О. Рибніков та ін.) досліджують можливості використання мультимедійних технологій, музично-комп'ютерних програм (Finale, Band-in-a-Box, Sonar) для розвитку творчої активності та формування професійної компетентності майбутніх учителів музики.

Разом із тим, не всі аспекти цієї проблематики є достатньо розкритими, зокрема щодо використання ІКТ для формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу. Це зумовлює актуальність теми та необхідність її дослідження.

Мета дослідження – дослідити шляхи використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу, зокрема в умовах дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати стан досліджуваної проблеми в педагогіці, психології, методиці музичного навчання і мистецтвознавстві;
- 2) розкрити зміст основних понять дослідження та з'ясувати сутність і структуру професійної компетентності викладача-вокаліста;

- 3) визначити педагогічні умови використання ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутніх викладача вокалу мистецької школи;
- 4) дослідити ефективність впровадження комплексу форм і методів використання засобів ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу;
- 5) проаналізувати та узагальнити результати дослідної роботи.

Об'єкт дослідження – формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу мистецьких шкіл.

Предмет дослідження – використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні професійної компетентності майбутнього викладача-вокаліста.

Методи педагогічного дослідження: аналіз, порівняння, систематизація, класифікація та узагальнення даних психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, вивчення документації вищих навчальних закладів, вивчення та узагальнення досвіду роботи педагогів вищих навчальних закладів, які дали змогу сформулювати власний погляд на проблему дослідження та виявити наукові засади формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу засобами ІКТ.

Наукова новизна. Конкретизовано зміст дефініції «професійна компетентність майбутнього викладача вокалу» з урахуванням специфіки використання ІКТ в освітньому процесі. Визначено педагогічні умови ефективного формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу засобами ІКТ. Обґрунтовано доцільність та перспективність використання ІКТ у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у педагогічній діяльності для

вдосконалення процесу формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу, організації вокально-педагогічної роботи як у традиційному, так і в дистанційному форматі.

Апробація результатів: Основні положення та результати дослідження були апробовані у процесі педагогічної практики студентів-вокалістів Херсонського державного університету.

Досліджувана проблематика була представлена у виступі на XIII Всеукраїнській (із міжнародною участю) науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» 25 квітня 2025 року (Сертифікат №19-25\815).

Стаття опублікована у XXV випуску електронного альманаху «Магістерські студії».

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ

1.1 Сутність і структура професійної компетентності майбутнього викладача вокалу мистецької школи

У сучасній освітній системі одним із ключових завдань є розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців. Для студентів, які навчаються за музично-педагогічними спеціальностями у вищих навчальних закладах, важливим аспектом цього процесу є формування фахової компетентності. Одним із її структурних компонентів виступає вокальна компетентність, що охоплює як педагогічні, так і вокальні уміння. Без належної вокальної підготовки всі зазначені складові залишаються нездійсненими.

З метою ґрунтовного аналізу цього питання доцільно розглянути поняття «професійна компетентність», «педагогічна компетентність», «фахова компетентність», «музично-педагогічна компетентність», «музично-виконавська компетентність», «вокально-педагогічна компетентність», «вокальна компетентність», «вокально-педагогічна компетенція», «вокальні уміння», «вокальні навички», «вокальні здібності», «вокальна діяльність» та «вокальна підготовка».

О. Петрикова визначає професійні чи фахові компетентності як інтегративне утворення, що включає структурні компоненти (ключові компетентності) і являє собою сукупність знань, умінь, навичок, музичних здібностей та особистісних якостей, які формують готовність до музично-педагогічної діяльності [44, с. 40-41].

М. Касянчук розглядає педагогічну компетентність викладача як гармонійне поєднання професійних характеристик, досвіду, знань, умінь і навичок, що використовуються комплексно в освітній, організаційній, методичній, науковій та культурній діяльності у межах навчально-виховного процесу [21, с. 30-31].

Фахова компетентність, за визначенням М. Михаськової, — це здатність до здійснення освітньої діяльності на основі набутих знань та умінь відповідно до суспільних вимог і ціннісних орієнтацій. Вона відображає зміст, обсяг і якість фахової діяльності та не є вродженою характеристикою, а тому потребує цілеспрямованого формування в процесі навчання шляхом впровадження відповідних змістовних ліній, на основі міжпредметних зв'язків, що сприяють поглибленню знань, збагаченню практично-творчої роботи, формуванню ціннісних орієнтацій та підвищенню рівня мотивації [37, с. 77].

З. Ткаченко трактує музично-педагогічну компетентність як складне поліфункціональне особистісне утворення, що базується на інтеграції професійних теоретичних знань, ціннісних орієнтацій та практичних умінь у сфері музичної педагогіки [62, с. 116].

Н. Барсукова визначає поняття «музично-виконавська компетентність майбутнього вчителя музики» як інтегровану професійно значущу особистісну якість, що проявляється у здатності педагога до художньої інтерпретації та творчого самовираження в різних формах музично-виконавської діяльності [4, с. 4]. Вона включає особистісні характеристики, які забезпечують здатність майбутнього вчителя до художньо-інтерпретаційної та самостійно-творчої діяльності, а також визначають компетентнісний підхід у процесі музично-виконавської підготовки [4, с. 5].

Н. Овчаренко трактує вокально-педагогічну компетенцію майбутнього вчителя музичного мистецтва як результат освітнього процесу, що охоплює сукупність вокально-педагогічних знань, умінь і

навичок, які формують готовність до професійної вокально-педагогічної діяльності [39, с. 28].

Визначення поняття «вокальна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва» Лі Чуньпен є основою даного дослідження, розглядаючи її як особистісне утворення, що відображає здатність до виразного втілення художньо-образного змісту музичного твору. Вона ґрунтується на використанні комплексу вокально-виконавських знань, умінь і навичок, а також на сформованому досвіді емоційно-ціннісного ставлення до вокального мистецтва [32, с. 30].

Дослідники та педагоги-методисти визначають складовими вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва такі елементи, як співацька постава, дихання, звукоутворення, звукоформування, звуковедення, інтонація, резонування, дикція та артикуляція. Ці компоненти формуються безпосередньо у процесі вокальної діяльності.

М. Колос розглядає вокальну діяльність як одну з форм виконавської музичної діяльності, що сприяє розвитку та зміцненню легень і голосового апарату, а також формуванню правильної постави у виконавців [24, с. 64]. У процесі вокальної діяльності відбувається вокальна підготовка студентів, яку автор визначає як спрямований процес виховання високих духовних та художньо-естетичних потреб особистості, а також формування професійної компетентності у сфері вокального мистецтва [24, с. 63].

На думку Л. Гаврілової, вокальна підготовка майбутнього вокаліста має базуватися на його творчому підході до навчання, що передбачає кілька ключових аспектів. Зокрема, свідому роботу над голосом, самостійну практику вдосконалення звукоутворення, розвиток слухових відчуттів та вокальних уявлень через усвідомлення голосоведення та нейромоторної діяльності організму. Крім того, важливим є вивчення методики розвитку вокальних і музичних

здібностей за допомогою вокального мистецтва, опанування музичним репертуаром та знайомство з вокальною творчістю композиторів різних епох і народів. Науковиця визначає інформаційно-комунікативну компетентність як складову професійної, що включає технічну грамотність, систематичне поглиблення знань та їх здобуття [13, с. 45 – 46].

Процес формування вокальних компетенцій майбутніх викладачів вокалу в межах освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» (магістерський рівень) у Херсонському державному університеті включає кілька основних етапів.

- 1) Структура навчання. Навчальна програма складається з обов'язкових та вибіркових дисциплін, що забезпечують всебічний розвиток вокальних та педагогічних компетенцій.

Обов'язковими дисциплінами професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу є «Виконавська майстерність», «Виконавський практикум». Вибірковими дисциплінами, які доповнюють вокальну підготовку, є «Методика викладання музично-виконавських дисциплін», «Практикум за кваліфікацією», «Виконавська культура диригента», «Майстерність концертмейстера» та «Музична інтерпретація» [67].

- 2) Основною метою оволодіння дисципліною «Виконавська майстерність» є високий рівень вокальної підготовки, що включає оволодіння вокальною технікою, розвиток музичного слуху та голосу, вивчення методик викладання вокалу та підготовку до концертної та викладацької діяльності [67].

- 3) Завдання за час навчання виконавській майстерності:

- формування вокальної техніки та інтерпретаційних навичок;
- опанування педагогічних підходів до викладання вокалу;

- удосконалення ансамблевого співу та диригентських навичок;
- ознайомлення з історією та стилями вокального мистецтва;
- підготовка до наукової роботи у сфері музичного виконавства [67].

Для глибшого осмислення поняття вокальних компетенцій студентів необхідно розглянути його структурні складові. У «Словнику української мови» термін «компонент» (від латинського *componens* – родовий відмінок *componentis* – становить) визначається як складова частина чогось тобто елемент певної системи [26, с. 114].

З огляду на зміст і ключові завдання музично-педагогічної освіти у закладах вищої освіти, Г. Панченко розглядає структуру вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва як систему, що складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів:

- Мотиваційно-потребовий компонент спрямований на формування у студентів стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності, розвиток вокальної рефлексії та прагнення до збагачення власної вокальної культури.
- Емоційно-оцінний компонент відображає готовність студентів до художнього відтворення вокального твору, їхню здатність до чуттєвого сприйняття звукосмислових образів, а також формує навички аналізу емоційно-образного змісту вокальної композиції та збагачує емоційно-гедоністичний досвід.
- Когнітивно-пізнавальний компонент передбачає розвиток стильово-жанрової компетентності, розуміння студентами історичного розвитку вокально-музичних явищ, їхньої наступності та взаємозв'язків між вокально-педагогічними школами. Крім того, охоплює засвоєння знань про будову

голосового апарату та його функціонування на основі резонансної теорії мистецтва співу.

- Виконавсько-технологічний компонент забезпечує оволодіння методиками вокальної підготовки, зокрема технологією звукоутворення та вокально-сценічними навичками.
- Творчо-діяльнісний компонент сприяє розвитку здатності до стилістично відповідної вокальної інтерпретації, формуванню вмінь художньо-педагогічного аналізу вокального твору та вдосконаленню звукосмислового співацького мислення [43, с. 189-190].

Н. Остапенко визначає структурні компоненти фахової компетентності майбутнього вчителя музики, до яких належать:

- Когнітивно-перцептивний компонент передбачає необхідність засвоєння системних фахових знань, зокрема музично-теоретичних, технологічних і методичних, які є теоретичною та практичною основою для ефективної професійної діяльності педагога-музиканта.
- Практично-творчий (виконавський) компонент охоплює набуття музично-естетичного досвіду, розвиток виконавських навичок та формування творчої самостійності.
- Ціннісно-орієнтаційний компонент забезпечує становлення рефлексивних механізмів нормативно-регулятивного характеру (ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів, мотивів), які є основою оцінної діяльності в межах загальноприйнятої системи суспільних норм і цінностей [42, с. 56].

Визначення критеріїв і показників рівнів сформованості вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва є важливим етапом у дослідженні їхньої професійної підготовки. У енциклопедичних джерелах поняття «критерій» трактується як

характеристика або міра, на основі якої здійснюється оцінка, класифікація або визначення певного явища чи предмета; це також підґрунтя для оцінювання або класифікації певних характеристик [56].

Л. Тоцька пропонує розглядати наступні критерії та показники готовності студентів до вокально-педагогічної діяльності:

- Емоційно-мотиваційний критерій визначає рівень сформованості емоційно-оцінних навичок і особистісного ставлення до власної вокальної діяльності. Основними його показниками є: наявність зацікавленості у вокальному мистецтві, прагнення до вокальної діяльності, мотивація до процесу навчання, усвідомлення значущості професії, розвиток вокальної рефлексії, а також набуття емоційно-гедоністичного досвіду.
- Когнітивно-технологічний критерій відображає здатність студента до аналітичного опрацювання вокального матеріалу, а також уміння передавати звукосмислові уявлення через власний голос. Його показники включають: уміння самостійно характеризувати життєвий і творчий шлях композитора, знання особливостей будови та функціонування голосового апарату, володіння техніками вокального виконання (правильне співацьке дихання, дикція, артикуляція, звукоформування, звукоутворення, точне інтонування, відповідність звукового вираження художньому образу).
- Творчо-діяльнісний критерій визначає рівень готовності студентів до самостійної стилістично відповідної інтерпретації вокальних творів, сценічного втілення художнього образу та педагогічно адаптованого опису жанрових особливостей виконуваної музики. Серед його показників: володіння методами художньо-педагогічного аналізу вокального твору, здатність до передачі емоційно-образного змісту під час виконання, уміння оцінювати й коригувати власну вокальну діяльність, а також

врахування вікових особливостей при виборі репертуару [64, с. 13].

Аналіз наукової та навчально-методичної літератури дозволив виокремити чотири ключові компоненти вокальних компетенцій, які формуються у майбутніх викладачів вокалу: мотиваційний, когнітивний, технологічний і рефлексивний. Для кожного з цих компонентів визначено відповідні критерії та показники рівня сформованості.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво», рівень розвитку вокальних компетенцій майбутніх викладачів вокалу класифікується за чотирма рівнями: високий, достатній, середній і низький.

Мотиваційний компонент відіграє ключову роль у формуванні вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва. Він охоплює прагнення, зацікавленість і готовність до вокальної діяльності, а також сприяє становленню позитивного ставлення як до навчального процесу, так і до майбутньої професійної діяльності.

Основним критерієм цього компонента є мотиваційно-емоційний критерій, який визначає рівень внутрішньої мотивації студента до вокального навчання. Серед показників його сформованості виділяють: усвідомлену потребу у вокальній діяльності, зацікавленість у процесі вокального навчання, сформованість емоційно-ціннісного ставлення до вокального мистецтва та власного виконавського розвитку, а також стійку мотивацію (цілеспрямованість, інтерес, прагнення) до оволодіння вокальними компетенціями.

Когнітивний компонент спрямований на стимулювання безперервного пошуку нових знань, формування стильово-жанрової компетентності, оволодіння теоретичними засадами функціонування голосового апарату, зокрема на основі резонансної теорії мистецтва співу. Визначальним критерієм цього компонента є пізнавально-

творчий критерій, який відображає рівень засвоєння теоретичних знань і здатність застосовувати їх у вокальній діяльності.

Показниками сформованості когнітивного компонента є рівень обізнаності студентів у сфері вокальної педагогіки та методики, здатність до самостійного творчого пошуку, аналізу та обробки інформації, а також уміння здійснювати аналітичне опрацювання вокальних творів і створювати їхню художньо-образну інтерпретацію.

Технологічний компонент орієнтований на оволодіння студентами педагогічними технологіями вокальної підготовки, розвиток вербальної та невербальної комунікації, формування вокально-технічних навичок, а також уміння розкривати художньо-образний зміст виконуваного твору.

Основним критерієм цього компонента є операційно-діяльнісний критерій, що визначає рівень володіння вокально-технічними навичками та сценічними засобами виразності. До його показників належать: рівень сформованості вокально-технічних умінь, ступінь володіння невербальними засобами передачі художнього образу, а також здатність до виразного сценічного втілення художнього змісту твору.

Рефлексивний компонент забезпечує розвиток здатності студента до самооцінки власної вокально-виконавської діяльності. Його провідним критерієм виступає контрольно-оцінювальний критерій, який охоплює такі показники: уміння аналізувати власний рівень вокальних компетенцій і визначати шляхи їх подальшого розвитку, а також здатність до корекції вокальної діяльності з метою досягнення вищого рівня професійної майстерності.

Таким чином, рівень сформованості вокальних компетенцій визначається за чіткими критеріями й показниками, які ефективно оцінюють підготовку майбутніх викладачів вокалу.

1.2 Основні підходи до формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу

На сучасному етапі суспільного розвитку відбуваються зміни, що висувають нові вимоги до професійного зростання вчителів музичного мистецтва. Педагогічна діяльність фахівця у цій сфері є багатовимірною та творчою, вимагаючи високого рівня сформованості вокальних навичок, виконавської майстерності та методичних умінь. Забезпечення якісної підготовки студентів мистецьких факультетів передбачає необхідність наукового обґрунтування та практичної перевірки ефективності форм, методів і засобів, спрямованих на розвиток їхніх вокальних компетенцій [14].

Комплекс у цьому контексті розглядається як взаємопов'язана система елементів – предметів, явищ, дій або властивостей, що формують єдину цілісність, тобто поєднання елементів [15, с. 172]. Форма організації освітнього процесу визначається як його зовнішній аспект, що відображає спосіб взаємодії викладачів і студентів, структуру навчальної діяльності, її порядок і режим. Вона залежить від кількості учасників освітнього процесу, рівня їхньої самостійності, характеру взаємодії між ними, а також від специфіки педагогічної діяльності, ретельності планування, алгоритмізації дій у різних ситуаціях [20, с. 36].

Залежно від поставлених цілей, форми організації навчального процесу поділяються на різні види, які включають:

- аудиторні заняття: лекції, практичні, семінарські, лабораторні та лабораторно-практичні заняття;
- самостійну роботу студентів;
- виїзні заходи, зокрема експедиції, екскурсії, навчальні конференції;

- консультації;
- індивідуальні заняття;
- навчальну виробничу (педагогічну) практику;
- підготовку та виконання курсових, дипломних і магістерських робіт;
- контроль і оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентів, що реалізується у формі колоквиумів, заліків, іспитів, а також захисту курсових, дипломних і магістерських досліджень;
- форми організації науково-дослідної діяльності студентів, зокрема роботу у наукових гуртках, проблемних групах, дослідницьких об'єднаннях, спеціалізованих школах та студентських наукових товариствах [34].

Неодмінною складовою освітнього процесу є також різні форми організації виховної роботи, які поділяються на три основні групи:

- Масові заходи, що охоплюють тематичні вечори, інтерактивні зустрічі, усні журнали, конкурси, фестивалі, турніри, аукціони, виставки, походи, мітинги, загальні збори, діяльність клубів, ярмарки, театральні постановки тощо.
- Групові форми, серед яких гуртки, студії, ансамблі, секції, класні години, літературні, музичні та поетичні заходи, круглі столи, конференції та інші колективні ініціативи.
- Індивідуальні форми, що включають персональні доручення, колекціонування, позакласне читання тощо [61, с. 44].

Залежно від способу організації змісту підготовки вчителів до педагогічної творчості, С. Сисоєва виокремлює аудиторні та позааудиторні компоненти.

Аудиторний компонент охоплює навчально-пізнавальну діяльність майбутніх педагогів у межах таких форм роботи, як лекції, семінари, практичні та лабораторно-практичні заняття.

До позааудиторного компонента належать різні форми самостійної та творчої роботи студентів, зокрема виконання курсових, бакалаврських і магістерських досліджень, участь у творчих уроках, розробка творчих проєктів, науково-дослідницька діяльність, участь в олімпіадах, а також аналіз та узагальнення педагогічного досвіду [55, с. 324].

Окрім навчальних і виховних форм, значну роль у професійній підготовці відіграють масові форми позакласної музичної роботи. Вони охоплюють заходи, що проводяться без індивідуального оцінювання музичних здібностей студента чи рівня його музичного розвитку. До таких форм належать лекції-концерти, музичні лекторії, конкурси та тематичні концерти [38, с. 88].

У загальній педагогіці метод визначається як засіб досягнення певної мети, вирішення конкретного завдання, а також як сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності [16, с. 135].

Методи формування вокальних компетенцій майбутніх учителів мистецтва визначаються специфікою фахової підготовки [72]. До них належать загальнопедагогічні методи: наочні методи, метод бесіди, метод словесного пояснення, методи проблемного навчання (дискусія, проблемні ситуації, евристична бесіда), методи самостійної роботи, вокально-педагогічні методи (метод виконавського показу), творчі методи (драматизації, інсценування, ілюстрування), метод вправ (розспівки, дихальні, артикуляційні, дикційні вправи), музично-теоретичний та вокально-виконавський аналіз, втілення індивідуальної інтерпретації та осмислене художнє виконання тощо [48, с. 74].

На основі аналізу досліджень Н. Овчаренко [39], О. Петрикової [44; 45], Ю. Мережко [36] виокремлено такі методи:

- вербальні методи: метод евристичної бесіди, метод вокальних вправ, метод використання високохудожнього репертуару;
- невербальні методи: метод емоційного настроювання, метод візуального моделювання, метод внутрішнього інтонування, метод невербального показу;
- аналітичні методи: метод семіотично-герменевтичного аналізу, метод порівняння вокального виконання;
- креативні методи: метод творчих завдань, метод проєктів.

Перший виокремлений комплекс методів – вербальні методи формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва. Вербальне спілкування розглядається як засіб комунікації, що здійснюється через використання мовлення. Акт вербальної комунікації є діалог, що складається з процесів промовляння та слухання [39].

Метод евристичної бесіди – це діалогічний метод творчої взаємодії між викладачем і студентом, що ґрунтується на вирішенні проблемних питань і завдань за допомогою основних та навідних запитань пошукового характеру. Основною метою цього методу є активізація самостійного пошуку істини студентами. Евристична бесіда включає систему взаємопов'язаних запитань, кожне з яких сприяє поступовому наближенню до розв'язання певної проблеми, забезпечуючи не лише відтворення вже набутих знань, а й їх самостійне здобуття [39].

Метод вокальних вправ сприяє вирішенню вокально-технічних і художніх завдань шляхом багаторазового повторення при розспівуванні або опрацюванні складнощів виконання [40, с. 39-41].

Початковим етапом формування вокальних компетенцій є набуття навички правильного співацького дихання, без якої всі

співацькі процеси є неможливими. Дихання виконує роль рушійної сили як у життєдіяльності загалом, так і у співі зокрема. У той час як життєве дихання регулюється центральною нервовою системою мимовільно, у мовленні та співі воно підлягає свідомій довільній регуляції. Звичайне дихання складається з вдиху та видиху, тоді як співацьке включає вдих, затримку дихання та контрольований видих [40, с. 39-40].

Невід'ємною складовою розвитку вокальних навичок є звукоутворення. Це технічний прийом, що визначає початок співу. Момент звукоутворення, або голосоутворення, відіграє ключову роль у підготовці майбутнього співака-артиста. Виокремлюють показники співочого голосоутворення: виважене застосування режимів роботи гортані та регістрів, фонатаційний видих (більш тривалий ніж мовний), співоче вібрато (управління його частотою та амплітудою), акустика ротової порожнини та глотки, особлива артикуляція [73, с. 244].

Процес утворення звуку неможливий без атаки. Атака звуку – це посилення дихання в момент початку звуку. З фізіологічної точки зору, атака визначається як спосіб і швидкість переходу дихальної щілини від дихального положення до голосового, а також момент і ступінь змикання голосових зв'язок. Вона має суттєвий вплив на якість голосу в момент його зародження [57, с. 251].

Розрізняють три основні типи атаки звуку: м'яку, тверду та придихову.

- М'яка атака звуку – це спосіб утворення звуку, коли момент видиху збігається з моментом змикання голосових зв'язок. Розвиток голосу рекомендується розпочинати саме з м'якої атаки, відпрацьовуючи чисті голосні звуки. Використання цього типу атаки є одним із базових прийомів звукоутворення.
- Тверда атака звуку відбувається, коли змикання голосових зв'язок передуює моменту видиху. Це може спричинити грубий,

крикливий або форсований звук. Такий тип атаки застосовується у творах драматичного характеру, особливо у фрагментах, де необхідне акцентування на нюансах *f* та *ff*.

- Придихова атака звуку відзначається тим, що видих передуює змиканню голосових зв'язок. Найчастіше цей вид атаки використовують естрадні виконавці. Крім того, придихова атака може слугувати засобом художньої виразності у вокальних творах, наприклад, для передачі емоційного стану (вигуки «хея», «ха-ха-ха» тощо) [16, с. 14].

Звукоформування є початковим етапом роботи з голосом, що передбачає формування вільного та чистого звучання, водночас зберігаючи індивідуальні темброві особливості голосу [57].

Не менш важливим компонентом формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва є розвиток співацької дикції та артикуляції.

Співацька дикція визначається як ясність, розбірливість і правильність вимови тексту під час співу. Чітка дикція дає змогу слухачам без напруження розуміти зміст виконуваного твору, що сприяє кращому сприйняттю музики. Розбірливість слів значною мірою залежить від правильної вимови приголосних звуків, які повинні бути чіткими та швидкими, щоб не порушувати плавності звучання. Голосні, у свою чергу, мають одразу набувати своєї повноти, оскільки надто повільний перехід до голосного може знизити чіткість виконання [75 с. 100-101].

Артикуляція у дослідженні В. Бойко та ін. розглядається як багатофункціональний та поліаспектний процес, здатність чітко та виразно вимовляти текст під час співу [5, с. 20].

Метод використання високохудожнього репертуару передбачає взаємодію студентів із вокальними творами високого художнього рівня, що сприяє формуванню їхньої музичної культури, розвитку

інтересів і ціннісних орієнтацій у сфері вокального мистецтва [27, с. 118].

До високохудожнього репертуару належать романси, арії, аріозо, серенади, балади, які не лише сприяють розвитку вокальних навичок, а й формуванню музично-теоретичних знань студента. Використання цього методу допомагає глибше зрозуміти зміст виконуваного твору, розмежувати його стилістичні та жанрові особливості, а також розширити кругозір у сфері вокального мистецтва.

Другим важливим компонентом комплексу методів формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва є невербальні методи.

Невербальне спілкування (від лат. *verbalis* – словесний) включає несловесні засоби комунікації, зокрема жести, міміку, пантоміміку та інші виразні рухи, що виконують функцію засобу взаємодії [24, с. 402]. Поєднання невербальних засобів комунікації з вербальними дозволяє вокалісту-виконавцю глибше та виразніше передавати художні образи вокальних творів.

Метод емоційного настроювання передбачає цілеспрямоване використання художніх образів та емоцій у процесі формування професійного співацького голосу та вокально-технічних навичок. За Н. Барсуковою, застосування цього методу є високоефективним, оскільки він впливає на вокальні емоції як окремий вид професійних специфічних переживань виконавця-вокаліста. Вони є невід'ємною частиною психофізичного стану співака під час виконання вокального твору і водночас мають дві основні характеристики: позитивний емоційний заряд та унікальність механізму фонаційного процесу [4; 1].

Метод візуального моделювання полягає у створенні педагогом чіткої, визначеної візуальної моделі (невербальний канал), яка співвідноситься з певним вербальним поняттям. В. Антонюк зазначає, що жестикуляція у вокальній педагогіці не повинна бути випадковою

або імпровізаційною, а має носити конструктивний, «скульптурний» характер. Вона може бути закріплена у вигляді малюнка або схеми, а згодом трансформована у рухову модель [1, с. 16].

Метод візуального моделювання спрямований на формування співочого голосу через двосторонній комунікаційний зв'язок між викладачем і студентом. Візуальні засоби допомагають активізувати необхідні ділянки фонаційного апарату, коригувати процес звукоутворення, що сприяє вдосконаленню вокальної техніки студента. Основна ідея цього підходу полягає у можливості заміни словесних пояснень жестами. Жест виконує функцію базового інструмента візуалізації, за допомогою якого можна створювати різні конструкції, що відображають механізми роботи фонаційного апарату, його властивості, структуру та взаємозв'язки між окремими його елементами. Такі візуальні конструкції є інформаційними моделями, які спрямовують увагу студента на сутність правильного фонаційного процесу [68, с. 85].

Візуальне моделювання передбачає дотримання таких умов:

- наявність професійних знань про об'єкт-оригінал, оскільки модель має імітувати його ключові особливості;
- усвідомлення того, що модель заміщує оригінал лише в певних аспектах, тому для одного об'єкта може бути створено кілька спеціалізованих моделей, що акцентують увагу на різних проблемних зонах фонації;
- перенесення знань із моделі на оригінал, що сприяє коригуванню останнього з урахуванням його індивідуальних властивостей;
- інтегративність візуальної моделі, яка має бути узгоджена з освітнім середовищем, у якому застосовується [69].

Метод внутрішнього інтонування полягає у внутрішньому проспівуванні вокального твору без використання голосу. Завдяки цьому методу можна повторювати, доопрацьовувати та

вдосконалювати виконання вокального репертуару, а також зменшувати навантаження на голосовий апарат [40, с. 73-74].

Процес внутрішнього інтонування відбувається через розвиток і вдосконалення внутрішнього слуху за допомогою спеціальних вправ [57, с. 28]. Виконання таких вправ значно полегшує студентам процес інтерпретації творів, особливо у виконанні *a capella*.

Метод невербального показу спрямований на формування у студента вокальних відчуттів через використання жестів і міміки викладачем, а також на розвиток невербальних рухів самого студента. Це сприяє більш глибокому розкриттю художнього змісту вокальних творів його репертуару [1, с. 69].

Жести (розглянуті вище) та міміка відіграють важливу роль у невербальному спілкуванні. Міміка (від грец. *mimikos* – імітуючий) – це виразні рухи м'язів обличчя, що відображають переживання, почуття, емоції та настрої. Вона є мистецтвом вираження почуттів і думок через м'язові рухи обличчя та відповідні тілесні жести [1, с. 53].

Акторський жест (жест виконавця) – один із засобів створення художнього образу. Він підпорядковується внутрішній логіці персонажа та пов'язаний із його соціальними і психологічними характеристиками [66, с. 11].

Метод семіотично-герменевтичного аналізу передбачає системне дослідження музичної та поетичної мови вокального твору з метою створення виконавської інтерпретації. Він ґрунтується на творчо-аналітичному підході до виявлення художніх символів вокальної музики [41, с. 192].

Цей метод спрямований на вивчення синтезу музики й слова у творах літературно-музичних жанрів. Одним із його інструментів є філологічний аналіз поетичного тексту та розробка фонетичної партитури, що включає експресивно значущі елементи звукового потоку, які виступають засобами художньої виразності у вокальній

музиці. Метод семіотично-герменевтичного аналізу може застосовуватися як під час навчальних занять, так і в ході самостійної роботи студентів [41, с. 194].

Метод порівняння вокального виконання базується на аналітичному порівнянні вокального виконання різних співаків, аналізі особливостей вокальних шкіл тощо. Важливо використовувати цей метод не лише для порівняння стилю виконання різних вокалістів, а й для оцінки власного виконання в процесі роботи над голосом [52, с. 26 - 27].

Слухання та порівняльний аналіз майстерності видатних співаків сприяє формуванню чіткого уявлення про еталон звучання голосу, розвитку художнього смаку та вдосконаленню вокально-технічних навичок студента [52].

Метод творчих завдань передбачає створення ситуацій, що містять суперечності та викликають утруднення, які, у свою чергу, сприяють підвищенню пізнавального інтересу, активізують дослідницькі дії, стимулюють самостійний пошук варіативних способів досягнення результату. Цей метод сприяє відкриттю нового, активізує пізнавальні процеси та позитивно впливає на навчальну діяльність студентів [18, с. 173-174].

Метод проєктів є важливим інструментом для організації самостійної навчальної діяльності студентів. Він відіграє значну роль у модернізації навчально-виховного процесу, сприяє розвитку самостійності, ініціативи, творчих здібностей студентів, а також активізує продуктивні методи навчання. Метод проєктів є освітньою технологією, що забезпечує здобуття знань у зв'язку з реальними життєвими ситуаціями, формування специфічних умінь і навичок через системну організацію проблемно-орієнтованого навчального пошуку [47, с. 114].

Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів, яка може бути як індивідуальною, так і груповою. Наприклад, індивідуальний проєкт виконується студентом за підтримки викладача, який допомагає скласти план роботи та надає консультації. Тематика проєкту визначається студентом і залежить від його зацікавлень і можливостей. Аналогічним чином організовується групова робота, коли проєкт виконується колективом студентів.

Ефективним засобом формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва є застосування комплексу навчальних засобів. Засіб визначається як прийом або спосіб дії, спрямований на досягнення певної мети [22, с. 4]. У даній роботі будуть використовуватися технічні (мультимедіа, проектор, презентації, аудіо- та відеоматеріали) та наочні (ілюстрації, малюнки, схеми, графічні зображення) засоби навчання.

Технічні (комп'ютерні) засоби навчання постійно вдосконалюються, стають більш доступними та гнучкими. Однією з важливих груп таких засобів є мультимедійні, що включають сукупність візуальних, аудіальних та інших способів передачі інформації. Значну роль у цьому контексті відіграють мультимедійні презентації, які являють собою послідовність змінюваних сторінок – «слайдів», на яких можуть бути розміщені текст, зображення, схеми, відео, аудіофрагменти, анімація, 3D-графіка тощо, з використанням різних елементів оформлення [11, с. 23].

Важливе місце у дослідженні займають наочні засоби навчання. Вони є невід'ємним елементом системи навчальних засобів. Засоби наочності розглядаються як універсальний інструмент навчання та виховання, що відображає різноманітність явищ і предметів реального світу, організовує сприйняття й спостереження студентами, впливає на їхню сенсорну сферу, розвиває спостережливість, мислення, уяву, а також стимулює пізнавальну та творчу активність [30]. До наочних

засобів навчання належать картинки, ілюстрації, схеми, графічні зображення, таблиці, макети, стенд-газети, а також інші елементи, що сприяють ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

На основі аналізу наукової та навчально-методичної літератури було виокремлено принципи формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва:

- принцип індивідуального підходу;
- принцип активності та самостійності;
- принцип поступовості та доступності;
- принцип систематичності та послідовності;
- принцип наочності;
- принцип емоційності навчання;
- принцип передслухання;
- принцип семіотичної спрямованості та інтерпретації тексту музичного твору [12; 70; 65, с. 118].

Основна ідея комплексу форм, методів та засобів полягає у їхній взаємодії та взаємодоповненні. Вони знаходяться у послідовній взаємозалежності та, на нашу думку, ефективно впливатимуть на результат формування вокальних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва.

1.3 Роль ІКТ у формуванні професійної компетентності майбутнього викладача вокалу

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) охоплюють широкий спектр цифрових засобів і ресурсів, призначених для передавання, зберігання, створення та обміну інформацією. За визначенням ЮНЕСКО, до ІКТ належать комп'ютери, інтернет (веб-сайти, електронна пошта), засоби мовлення (радіо, телебачення,

вебкастинг), записувальні пристрої (аудіо- та відеоплеєри) та телекомунікації (стаціонарний, мобільний телефон, відеоконференції тощо).

У сучасній освіті ІКТ посідають важливе місце як інструмент удосконалення навчального процесу. Заклади освіти використовують різноманітні цифрові інструменти для комунікації, створення і поширення навчальних матеріалів, управління даними та взаємодії між учасниками освітнього процесу. Зокрема, впроваджуються інтерактивні електронні дошки замість традиційних, застосовуються комп'ютери й планшети учнів на уроках, моделі перевернутого класу (коли лекційний матеріал опановується вдома через відео, а аудиторний час присвячується практичним завданням) тощо [<https://learningportal.iiep.unesco.org/en/issue-briefs/improve-learning/information-and-communication-technology-ict-in-education#:~:text=Schools%20use%20a%20diverse%20set,time%20for%20more%20interactive%20exercises>58, с. 156].

Важливо, що ефективність ІКТ в освіті значною мірою залежить від рівня цифрової грамотності педагогів та їхньої готовності інтегрувати технології у навчальні програми. Дослідження свідчать, що коли вчителі володіють ІКТ і цілеспрямовано їх застосовують, це може підвищувати творче і критичне мислення учнів, забезпечувати індивідуалізацію навчання та краще готувати студентів до життя в умовах інформаційного суспільства. Однак для успішної реалізації технологій необхідно враховувати ряд чинників: затрати і вигоди, наявність та підтримку інфраструктури, а також надання педагогам відповідної методичної підготовки й мотивації [71, с. 291].

ІКТ відкривають для вокальної педагогіки нові можливості, розширюючи арсенал методів і засобів навчання співу. Розглянемо ключові напрямки використання технологій у вокальній освіті:

Онлайн-платформи та дистанційне навчання. Сучасні платформи для електронного навчання (Learning Management Systems) дають змогу організувати дистанційні уроки вокалу, розміщувати навчальні матеріали (ноти, фонограми, відеоуроки), здійснювати тестування і спілкування із студентами в режимі онлайн. Під час пандемії COVID-19 такі платформи (наприклад, Zoom, Google Meet тощо) стали основним засобом підтримання безперервності занять співом, продемонструвавши потенціал дистанційних технологій у вокальній педагогіці. Досвід показав, що онлайн-середовище здатне забезпечити прийнятний рівень навчання – викладачі могли оцінювати спів учнів за візуальними та аудіо ознаками через екран [28, с. 200].

Хоча певні аспекти вокальної техніки (як-от тембр або динамічні відтінки голосу) в онлайн-форматі оцінювати складніше через обмеження технічних засобів, загалом дистанційне навчання співу стало реальністю. Дослідники відзначають, що перехід до онлайн-навчання вимагає від викладача адаптивності та опанування нових навичок – зокрема, уміння керувати онлайн-навчальним середовищем і підтримувати увагу та мотивацію учнів на відстані. Таким чином, онлайн-платформи розширюють доступ до вокальної освіти: ними можуть скористатися студенти з віддалених регіонів, а сам викладач отримує можливість навчати ширшу аудиторію, не обмежуючись географічно [59, с. 186].

Мультимедійні засоби навчання. Використання мультимедіа у вокальному навчанні значно підсилює наочність і емоційну привабливість уроків. Електронні освітні ресурси можуть надавати вільний доступ до великих баз даних вокальної музики, текстів пісень, нотних матеріалів та навчальних посібників. Важливо, що будь-яке поняття чи термін з теорії музики або вокальної методики можна доповнити мультимедійними ілюстраціями – текстовими, графічними, аудіо- чи відеофрагментами [22, с. 4-5]. Наприклад, пояснюючи учню

прийом легато, педагог може одночасно показати відеозапис виконання фрази з безперервним звуковеденням, відобразити нотою текст, продемонструвати схему дихання – все це синхронно завдяки мультимедійній презентації. Мультимедійні технології дозволяють також створювати навчальні відеоматеріали з власними поясненнями викладача, записувати демонстрації вокальних вправ, які учні можуть повторювати самостійно поза уроком. Такі матеріали можуть бути розміщені на освітніх платформах або каналах (напр. закритий канал YouTube для групи класу вокалу) і слугувати віртуальною бібліотекою прикладів. Можливість аудіо- та відеозапису занять дозволяє студентам переглядати свої виступи, аналізувати помилки і досягнення. Веб-камери і мікрофони сьогодні здатні передавати достатньо якісний сигнал, щоб викладач міг, переглянувши запис учня, дати йому детальний зворотний зв'язок [6, с. 106-107]. Отже, мультимедійні засоби урізноманітнюють процес навчання вокалу, роблять його більш інтерактивним і наближеним до сучасної цифрової культури учнів.

Спеціалізовані програми та додатки для розвитку вокальної техніки. Окрема категорія ІКТ-інструментів у вокальній педагогіці – це програмне забезпечення, розроблене спеціально для підтримки розвитку голосу. Існують комп'ютерні програми та мобільні додатки, що надають візуальний зворотний зв'язок співакам. Наприклад, програми спектрального аналізу звуку або т.зв. вокальні тренажери (на кшталт Sing&See, VocalizeU та ін.) відображають висоту звуку, гучність, тембр голосу на графіку в реальному часі. Таке візуалізоване відображення голосу дозволяє учневі одразу бачити, наскільки точно він інтонує, чи стабільно тримає звук, як змінюється форманта при різних техніках співу тощо. Наукові дослідження підтверджують ефективність подібних інструментів: зокрема, експериментальна система підтримки навчання співу з візуалізацією акустичних

характеристик голосу продемонструвала, що студенти, які тренувалися з її допомогою, досягли рівня володіння голосом, зіставного з результатами навчання під керівництвом живого викладача. Не було виявлено суттєвої різниці в успішності між групою, що використовувала систему візуального контролю, і групою, яку навчав викладач традиційно шляхом живого прикладу [59, с. 186]. Це свідчить про великий потенціал спеціалізованих програм як додаткового засобу вдосконалення вокальної техніки.

Окрім програм аналізу голосу, існують також навчальні музичні додатки, що корисні для вокалістів: тренажери слуху і почуття ритму, караоке-додатки з оцінюванням інтонаційної точності, бібліотеки вокальних вправ, застосунки для розширення діапазону голосу тощо. Наприклад, мобільні застосунки можуть допомогти відпрацьовувати вокальне дихання чи артикуляцію через інтерактивні вправи і ігрові завдання. Дослідження, проведені серед викладачів вокалу, показують, що цифрові платформи та мобільні додатки надають студентам гнучкі можливості для самостійного тренування вокальних навичок та аналізу музичного матеріалу. Вони дозволяють повторювати вправи з необхідною частотою, експериментувати зі звуком, записувати власний спів і порівнювати його з еталонними зразками [8]. Такі програми стають своєрідним «віртуальним асистентом» викладача, який супроводжує студента між уроками. Втім, спеціалізовані додатки найкраще працюють у поєднанні з керівництвом педагога: учень отримує інструктаж, які параметри контролювати, як інтерпретувати графіки чи оцінки програми, і тоді цифровий інструмент підвищує ефективність практики [51, с. 185].

Інтернет-ресурси для збагачення навчального досвіду. Всесвітня мережа інтернет надає невичерпні ресурси, якими може скористатися викладач вокалу. Онлайн-бібліотеки нот і текстів пісень, відеозаписи оперних арій, камерних творів чи народних пісень з усього світу – усе

це доступне для включення в освітній процес. Викладач може скласти плейлисти на YouTube чи в музичних сервісах для ознайомлення студентів з різними манерами виконання; використовувати навчальні відеоканали відомих вокальних тренерів; залучати інтерактивні платформи для тренування музичної грамоти (наприклад, онлайн-симулятори фортепіано для розучування партій). Соціальні мережі також стають інструментом навчання: створюючи закриті групи або чати, викладачі і учні можуть обмінюватися аудіозаписами, коментувати виконання одне одного, ділитися корисними посиланнями. Це підсилює співпрацю і зворотний зв'язок у навчанні вокалу поза межами аудиторії. Як зазначено в одній із робіт, використання соціальних медіа здатне розширити взаємодію між учасниками музично-вокального освітнього середовища, наприклад, через розміщення аудіо- та відеозаписів з можливістю коментування [71, с. 293].

Ще один перспективний напрям – це організація міжнародних онлайн-проектів. За допомогою інтернету студенти з різних країн можуть спільно працювати над музичними творами в реальному часі, записувати колаборативні вокальні проекти (наприклад, хор з учасників, що фізично перебувають у різних містах), або навіть створювати міжнародні ансамблі для виконання композицій онлайн [23]. Такі експерименти не лише розвивають музичні й технічні навички, але й збагачують культурний досвід майбутніх вокалістів, вчать їх співпраці та толерантності в межах глобальної музичної спільноти.

Отже, спектр можливостей використання ІКТ у навчанні вокалу є надзвичайно широким – від підтримки індивідуальної роботи студента до розширення форматів і меж самого освітнього процесу. Для майбутнього викладача вокалу оволодіння цими технологіями означає отримання потужних інструментів, що доповнюють традиційні

методи навчання співу і дозволяють підвищити ефективність формування вокальних навичок учнів.

Переваги використання ІКТ у вокальній освіті:

- Гнучкість та доступність навчання. Цифрові платформи надають студентам гнучкість у навчанні: вони можуть займатися у зручний час і в будь-якому місці, не прив'язуючись до аудиторії. Онлайн-ресурси відкривають доступ до величезної кількості навчальних матеріалів і репертуару, що особливо цінне для студентів, які не мають великих музичних бібліотек під рукою.
- Індивідуалізація та інтенсифікація практики. ІКТ дозволяють студенту працювати в індивідуальному темпі: вокальні вправи або караоке-треки можна повторювати стільки разів, скільки потрібно для вдосконалення навички. Цифрові тренажери голосу забезпечують миттєвий зворотний зв'язок (наприклад, відображаючи висоту взятого тону), що допомагає швидше коригувати помилки. Таким чином, технології сприяють більш усвідомленому і частому самотійному тренуванню, підвищуючи інтенсивність засвоєння техніки співу.
- Розширення репертуарного кругозору. Інтернет дає змогу викладачеві і студентам знайомитися з різноманітною музикою. Учні можуть слухати записи видатних співаків різних жанрів, дивитися опери чи мюзикли онлайн, досліджувати народну пісенну творчість інших культур. Це розвиває музичний смак, стилістичне відчуття і адаптивність вокаліста до різних жанрів. Цифрові бібліотеки та платформи на зразок YouTube перетворюються на важливе доповнення до традиційного репертуару, пропонованого педагогом.
- Підвищення мотивації та самотійності учнів. Використання технологій, близьких сучасній молоді, робить процес навчання більш захопливим. Елемент інтерактивності (наприклад,

«гейміфіковані» вокальні додатки з балами і рейтингами) стимулює інтерес учнів. Можливість записати себе на відео чи аудіо і викласти результат у соцмережі для отримання відгуків може виступати додатковим мотиватором до вдосконалення. Дослідження відзначають, що цифрові платформи дозволяють учням порівнювати власний спів із професійними зразками, що підвищує їхню впевненість у собі та сприяє самосвідомості у виконавському розвитку.

- Співпраця і обмін досвідом. Інтернет спільноти та платформи об'єднують вокальних педагогів і студентів, створюючи умови для обміну педагогічними знахідками та спільного навчання. Онлайн-курси, вебінари, професійні форуми дають викладачам можливість вчитися один у одного, переймати досвід провідних методистів з різних країн. Для студентів участь у міжнародних онлайн-конкурсах чи майстер-класах розширює уявлення про рівень вимог і світові стандарти виконавства. Все це позитивно впливає на якість професійної підготовки.

Висновок до розділу 1

У ході аналізу теоретичних аспектів формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу мистецької школи було визначено, що професійна компетентність є багатокомпонентним утворенням, яке поєднує вокальну, педагогічну, методичну та технологічну складові. Вона включає знання, навички, досвід і особистісні якості, необхідні для ефективної викладацької діяльності.

Сучасна педагогічна наука пропонує різні підходи до формування професійної компетентності викладача вокалу, серед яких важливе місце займають компетентнісний, діяльнісний і особистісно-орієнтований підходи. Їхнє поєднання забезпечує цілісність професійного становлення майбутнього фахівця, сприяючи розвитку

його здатності до творчого самовираження, самостійного прийняття педагогічних рішень і застосування ефективних методів навчання.

Значну роль у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу відіграють інформаційно-комунікаційні технології. Вони розширюють можливості освітнього процесу, сприяють підвищенню мотивації студентів, урізноманітненню методів навчання та вдосконаленню індивідуалізації викладання. Використання мультимедійних ресурсів, онлайн-платформ, мобільних додатків і спеціалізованих програм для вокального аналізу створює нові можливості для професійного розвитку майбутніх педагогів.

Таким чином, теоретичне обґрунтування проблеми формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу свідчить про необхідність інтеграції традиційних педагогічних методів із сучасними технологічними засобами навчання. Це дозволяє підготувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасного освітнього середовища.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ ЗАСОБАМИ ІКТ

2.1. Педагогічні умови формування професійної компетентності викладачів-вокалістів мистецьких шкіл з використанням можливостей ІКТ

Сучасна мистецька освіта вимагає принципово нових підходів до формування професійної компетентності викладачів-вокалістів, серед яких особливої актуальності набуває використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). З огляду на глобальну інформатизацію суспільства, застосування ІКТ стає невід'ємною частиною педагогічної діяльності, а володіння ними — важливим критерієм професійної підготовки викладача вокалу [76, ст. 40].

Однією з ключових педагогічних умов формування професійної компетентності є інтеграція мультимедійних технологій у процес фахової підготовки. Застосування ІКТ сприяє збагаченню освітнього середовища, підвищенню його інтерактивності та візуалізації, що, у свою чергу, створює сприятливі умови для розвитку професійних умінь і навичок майбутніх викладачів вокалу [2].

Стрімкий розвиток пристроїв для запису й обробки звукової інформації, а також поява спеціалізованого програмного забезпечення суттєво змінили підхід до викладання вокалу. В умовах сьогодення викладач вокалу має володіти не лише мистецькими навичками, але й бути обізнаним у використанні комп'ютерного обладнання, цифрових та аналогових інструментів, а також мультимедійних програмних засобів [63, с. 168-169].

Важливою педагогічною умовою є також формування мотивації до використання ІКТ як природної складової професійної діяльності. Активне застосування цифрових інструментів у навчальному процесі сприяє розвитку самостійності студентів, їхнього творчого потенціалу та креативного мислення [58].

Дослідження показують, що мультимедійні технології мають низку переваг перед традиційними технічними засобами: поєднання різних видів інформації (тексту, графіки, аудіо- та відеоінформації), можливість імітації реальності у діалоговому режимі, оперативність у поданні навчального матеріалу [8]. Це дозволяє не лише підвищити ефективність навчання, а й забезпечити індивідуалізацію освітнього процесу, що є важливим аспектом у роботі з вокалістами, які мають різний рівень підготовки та індивідуальні особливості.

Продовженням педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу є цілеспрямоване використання мультимедійних технологій у навчальному процесі. Мультимедіа дозволяють створювати інтерактивні дидактичні продукти, які підвищують зацікавленість студентів, стимулюють розвиток їхніх аналітичних здібностей і критичного мислення [50, ст. 249].

Мультимедійні технології виступають засобом моделювання навчальних ситуацій, що сприяє набуттю студентами практичного досвіду у вирішенні професійних завдань. При цьому важливою умовою є спрямованість педагогічного процесу на розвиток самостійної пізнавальної діяльності студентів шляхом залучення їх до створення власних мультимедійних проектів, презентацій, навчальних відео та інтерактивних ресурсів [3, с. 25].

Підготовка викладача вокалу в контексті використання ІКТ вимагає особливої уваги до таких технологій, як нотні редактори, звукові редактори, автоаранжувальники, музичні конструктори та секвенсери.

Робота із цими програмами дозволяє студентам опанувати навички нотного набору, обробки аудіоінформації, створення аранжувань, аудіо-і відеомонтажу [49, ст. 28].

Однією з важливих педагогічних умов є також навчання студентів правильному вибору та використанню програмних засобів відповідно до дидактичної мети заняття. Лише ті мультимедійні продукти, які відповідають вимогам достовірності, репрезентативності й дидактичної цінності, можуть бути ефективно інтегровані в навчальний процес [31, с. 20].

Ще однією важливою педагогічною умовою є інтеграція ІКТ у розвиток творчих здібностей студентів-вокалістів. Використання комп'ютерних програм для аранжування, створення власних композицій, редагування вокальних партій стимулює креативність студентів, сприяє формуванню їхньої художньо-інтерпретаційної компетентності та розширює уявлення про професійну діяльність у сучасному музичному просторі [7].

Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють викладачеві забезпечити різнорівневу підготовку студентів відповідно до їхніх здібностей і рівня базових знань. Так, за допомогою музичних навчальних програм можливо здійснювати диференційоване навчання: пропонувати завдання різної складності, автоматизувати процес контролю знань, проводити тренування вокально-слухових навичок [9, с. 53].

Особливу роль відіграють мультимедійні програми, що дозволяють здійснювати візуалізацію процесів звуковидобування, інтонування та розвитку вокальної техніки. Програми типу «Claire» та «Singing Tutor v.4.0» сприяють формуванню правильного вокального апарату, дають можливість здійснювати самоконтроль за якістю

звучання голосу, що є надзвичайно важливим для розвитку професійних виконавських навичок [35, ст. 452-454].

Також варто відзначити необхідність педагогічної підтримки студентів у процесі опанування нових технологій. Викладач має не лише демонструвати можливості програмних засобів, а й навчати студентів алгоритмам роботи з ними, формувати навички критичної оцінки інформаційних ресурсів, розвивати здатність до самостійної роботи над створенням дидактичних мультимедійних продуктів.

Формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу в умовах використання ІКТ передбачає також розвиток навичок роботи з візуальними засобами мультимедіа. Оволодіння графічними комп'ютерними програмами для обробки статичної та рухомої графіки, створення презентацій та анімаційних матеріалів сприяє підвищенню якості навчального процесу та формуванню вмінь ефективного використання візуального контенту у викладанні вокальних дисциплін [35].

Важливим аспектом є інтеграція анімаційних елементів у мультимедійні проєкти, що дозволяє розширити можливості подачі інформації, підвищити інтерес студентів до навчального матеріалу, активізувати їхню пізнавальну діяльність. Використання анімацій сприяє не тільки кращому засвоєнню теоретичних знань, але й розвитку образного мислення, що є особливо важливим у сфері музичного мистецтва [35, с. 455].

Успішна реалізація педагогічних умов передбачає також стратегічне планування використання ІКТ у навчальному процесі. Вибір програмних засобів має бути зумовлений навчальними цілями, специфікою вокальної підготовки та рівнем підготовленості студентів. Водночас необхідно враховувати ергономічні вимоги до мультимедійних продуктів та їхню відповідність дидактичним принципам [21].

В умовах сучасного освітнього процесу важливою педагогічною умовою ефективного використання ІКТ у формуванні професійної компетентності викладачів вокалу є також забезпечення якісної організації навчальної діяльності. Організація роботи студентів з мультимедійними засобами має передбачати етапність: від ознайомлення з основами використання комп'ютерних технологій до самостійного проектування й реалізації навчально-творчих завдань за допомогою мультимедіа [21].

На початковому етапі важливо навчити студентів базовим навичкам роботи з мультимедійним обладнанням і програмним забезпеченням: користування нотними редакторами, звуковими та відеоредакторами, основами обробки графіки. Такий підхід дозволяє сформувати технологічну базу, яка є фундаментом для подальшого розвитку професійних умінь [10].

Особливу увагу слід приділити розробці авторських мультимедійних продуктів студентами. Робота над створенням презентацій, навчальних відео, візуальних проектів сприяє не лише поглибленню професійних знань, а й розвитку навичок самостійного пошуку інформації, її критичного аналізу, структурування й ефективного представлення [29, с. 142].

Процес створення власних мультимедійних проектів стимулює творчу активність студентів і сприяє розвитку міждисциплінарного мислення, оскільки інтегрує знання з різних галузей: музичного мистецтва, інформатики, педагогіки та психології навчання [29]. Важливо також заохочувати студентів до використання різних мультимедійних форматів — комбінації тексту, аудіо, відео, графіки та анімації — для створення комплексних навчальних продуктів.

Ще однією педагогічною умовою є формування у студентів умінь критично оцінювати якість мультимедійного контенту. Викладач має

навчити майбутніх педагогів вокалу відрізняти навчально-методично цінні продукти від тих, що мають низький рівень якості або не відповідають вимогам професійної підготовки.

Окремо варто наголосити на важливості розвитку у студентів інформаційної безпеки та культури цифрового середовища. Вміння етично використовувати ресурси Інтернету, дотримуватися авторських прав, захищати власні цифрові продукти — невід’ємна складова сучасної професійної компетентності викладача [74, с. 434].

Інтеграція ІКТ у професійну підготовку також передбачає активне використання інтернет-ресурсів для збагачення навчального процесу. Онлайн-бібліотеки, музичні архіви, платформи для обміну досвідом між викладачами й студентами розширюють можливості самостійної роботи, стимулюють постійне професійне зростання [74].

Окрім того, особливо важливо сформувати у студентів навички адаптації до новітніх технологічних змін. Мультимедійне середовище швидко розвивається, з’являються нові платформи, інструменти та формати подання інформації. Тому майбутній викладач має вміти швидко освоювати нові технології, інтегрувати їх у власну педагогічну практику і критично оцінювати їхню доцільність для вирішення конкретних освітніх завдань [35].

Не менш важливою педагогічною умовою є орієнтація студентів на формування власної цифрової ідентичності як викладача вокалу. Це передбачає свідоме створення й ведення професійного онлайн-образу, публікацію власних навчальних матеріалів, участь у тематичних вебінарах, форумах і спільнотах, що сприяє розвитку професійного іміджу і зміцненню авторитету в освітньому середовищі [46].

Таким чином, комплекс педагогічних умов ефективного формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ включає: поетапне формування навичок роботи з

мультимедіа, розвиток творчої активності через проектну діяльність, критичне оцінювання якості цифрового контенту, формування інформаційної безпеки та культури, розвиток навичок адаптації до технологічних змін і створення власної цифрової професійної ідентичності.

Тільки за дотримання цілісного, системного підходу до використання ІКТ у професійній підготовці можливо забезпечити підготовку компетентних, сучасних викладачів вокалу, здатних ефективно діяти в умовах цифрового суспільства.

2.2. Обґрунтування впровадження комплексу форм, методів та засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ

У сучасних умовах розвитку мистецької освіти виникає нагальна потреба не лише в адаптації освітнього процесу до цифрової реальності, але й у створенні цілісного комплексу форм, методів та засобів, спрямованих на формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Обґрунтування такого підходу спирається на ідею, що лише системна інтеграція ІКТ у професійну підготовку може забезпечити відповідність освітнього процесу сучасним вимогам суспільства [49].

Комплексність використання ІКТ передбачає не ізольоване застосування окремих цифрових засобів або методів, а їхню інтеграцію у всю педагогічну систему, що охоплює зміст, методи, організаційні форми й засоби навчання. При цьому важливою умовою є не просто механічне включення новітніх технологій у традиційні форми викладання, а переосмислення самих підходів до організації навчального процесу.

Однією з першочергових передумов впровадження комплексу ІКТ у підготовку майбутніх викладачів вокалу є зміна парадигми навчання від репродуктивної до конструктивістської. Сучасний освітній процес має бути спрямований не тільки на передачу знань, але й на створення умов для активного, самостійного здобуття інформації студентами, її аналізу, критичної оцінки та творчого застосування [60, с. 222-223]. ІКТ у цьому контексті виступають як потужний інструмент підтримки пізнавальної активності, розвитку самостійності, формування рефлексивного мислення.

Важливим аргументом на користь впровадження комплексу ІКТ є можливість персоналізації навчання. Застосування мультимедійних технологій дозволяє будувати індивідуальні траєкторії професійного розвитку студентів, враховуючи їхній рівень підготовки, особистісні інтереси, професійні пріоритети [60, с. 222]. Це особливо актуально у вокальній освіті, де надзвичайно важливим є врахування індивідуальних фізіологічних, психологічних та художніх особливостей кожного майбутнього викладача.

Комплексне впровадження ІКТ сприяє розвитку міждисциплінарних зв'язків у професійній підготовці. Завдяки цифровим технологіям студент має можливість одночасно розвивати навички в таких сферах, як музичне мистецтво, інформаційні технології, педагогіка, психологія творчості, що формує цілісну професійну картину світу [35].

Системне застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці викладачів вокалу також відповідає принципам інтегративного навчання. Застосування комплексних методів, що поєднують різні типи діяльності (слухову, вокальну, аналітичну, креативну, технічну), дозволяє досягти більш високого рівня сформованості професійних компетентностей [35].

У професійній підготовці майбутніх викладачів вокалу важливо також забезпечити гнучкість і варіативність використання ІКТ. Комплекс має передбачати можливість застосування як традиційних форм (лекцій, практичних занять), так і сучасних інтерактивних форматів (вебінари, тренінги, майстер-класи, дистанційні курси), що сприяє розвитку здатності студентів адаптуватися до різних освітніх і професійних ситуацій [29].

Особливого значення набуває обґрунтування добору методів і засобів, які мають забезпечувати максимальну педагогічну ефективність застосування ІКТ у процесі підготовки викладача вокалу. Методи повинні бути спрямовані не лише на розвиток технічних навичок роботи з цифровими інструментами, але й на формування креативного мислення, педагогічної майстерності, художньо-виконавських компетентностей [19].

Важливо розуміти, що формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу неможливе без розвитку таких особистісних якостей, як самостійність, рефлексивність, здатність до інноваційної діяльності. Використання ІКТ у комплексі форм, методів та засобів створює умови для стимулювання цих якостей, забезпечуючи багатовимірність навчального процесу [25].

Комплексне впровадження форм, методів та засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу з використанням ІКТ вимагає глибокого обґрунтування кожного компонента системи. На першому плані стоїть питання вибору найбільш ефективних форм організації навчання, здатних забезпечити максимальну інтеграцію інформаційних технологій у вокальну підготовку [33; 77].

Однією з таких форм є проєктне навчання, яке набуває особливої значущості у мистецькій освіті. Використання мультимедійних проєктів

у підготовці викладачів вокалу сприяє розвитку творчих здібностей студентів, їхнього вміння самостійно організовувати освітню діяльність, здійснювати інформаційний пошук, аналізувати і критично оцінювати цифрові ресурси. Проектна діяльність передбачає активне залучення студентів до створення власних мультимедійних продуктів: презентацій вокальних творів, навчальних відеоматеріалів, електронних посібників для занять із вокалу.

Іншою важливою формою є тренінги й майстер-класи, що мають на меті формування практичних навичок використання ІКТ у вокальній підготовці. Проведення тренінгів дозволяє організувати активну практичну роботу студентів з нотними та звуковими редакторами, системами автоматичного аранжування, програмами звукозапису й обробки аудіофайлів [53, с. 118]. Таким чином формується не лише технологічна обізнаність, а й творче мислення майбутнього педагога.

Серед методів навчання особливе місце займають інтерактивні методи — метод проектів, кейс-метод, тренінгові технології. Вони стимулюють студентів до самостійної постановки цілей, пошуку шляхів вирішення творчих завдань, розвитку критичного мислення і рефлексії власної діяльності. Використання інтерактивних методів із залученням ІКТ допомагає відтворювати реальні професійні ситуації, в яких студент має не лише застосовувати отримані знання, а й шукати нові способи розв'язання проблем.

Необхідним є також застосування евристичних методів навчання, які передбачають постановку відкритих завдань, створення проблемних ситуацій, використання методу мозкового штурму, методу синектики та інших технологій, що сприяють розвитку креативності та інноваційного мислення. Інформаційно-комунікаційні технології у цьому контексті стають засобом підтримки творчого процесу, надаючи студентам інструменти для пошуку, створення та реалізації нових ідей.

Важливим елементом комплексу є також добір відповідних засобів навчання. Мультимедійні засоби мають бути спрямовані на розвиток усіх компонентів професійної компетентності: технічної (робота з апаратними й програмними засобами), методичної (застосування ІКТ у навчальному процесі), творчої (створення авторських продуктів) і комунікативної (організація ефективної взаємодії через цифрові платформи).

Серед засобів особливої уваги заслуговують мультимедійні освітні комплекси, інтерактивні навчальні посібники, програми для розвитку вокально-слухових навичок, а також програми аудіо- та відеоредагування. Застосування цих засобів дозволяє забезпечити багатовимірність навчального процесу, в якому слухове, зорове і моторне сприйняття студента взаємодіють і підсилюють одне одного [54].

Однією з ключових переваг використання ІКТ у формуванні професійної компетентності викладачів вокалу є можливість організації змішаного навчання, яке поєднує традиційні аудиторні форми із дистанційними технологіями. Змішане навчання забезпечує гнучкість у побудові навчального процесу, дозволяє реалізовувати індивідуальні освітні траєкторії, оптимізувати темп і глибину вивчення матеріалу відповідно до особистісних особливостей студентів.

У контексті обґрунтування впровадження комплексу ІКТ необхідно підкреслити, що професійна компетентність майбутнього викладача вокалу повинна включати не тільки технічні вміння роботи з цифровими технологіями, але й сформовану педагогічну рефлексію щодо їхнього застосування. Важливо навчити студентів усвідомлювати педагогічну доцільність використання тих чи інших технологій, критично ставитися до вибору цифрових засобів і методів відповідно до цілей і змісту вокального навчання [60, с. 223].

Розглядаючи обґрунтування впровадження комплексу форм, методів та засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ, необхідно особливу увагу звернути на роль інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку інноваційного потенціалу студентів. Використання ІКТ не лише змінює характер взаємодії викладача й студента, але й створює нові можливості для творчої самореалізації в процесі навчання.

В умовах цифрового суспільства важливо формувати у майбутніх викладачів вокалу здатність генерувати нові ідеї, адаптуватися до змінних професійних вимог і технологічних трансформацій. Саме застосування ІКТ у навчальному процесі сприяє розвитку цих якостей: інтерактивні технології стимулюють активне мислення, а мультимедійні засоби дозволяють здійснювати художню інтерпретацію вокального мистецтва на новому рівні.

Формування професійної компетентності з використанням ІКТ потребує також переорієнтації освітнього процесу на розвиток самостійної роботи студентів. Власне створення цифрових освітніх продуктів (навчальних відео, мультимедійних презентацій, аудіоальбомів) вимагає від студента не тільки засвоєння теоретичних знань, але й активного застосування їх на практиці, що є важливою умовою становлення професійної зрілості [22].

Одним із найважливіших аргументів на користь комплексного впровадження ІКТ є можливість створення ситуацій професійного моделювання. Завдяки цифровим технологіям студенти можуть моделювати реальні умови вокально-педагогічної діяльності: записувати власні вокальні виступи, аналізувати помилки за допомогою аудіовізуальних редакторів, створювати навчальні проекти для уявної аудиторії. Такий підхід сприяє розвитку професійного мислення, підготовці до реальних викладацьких викликів.

Інтеграція ІКТ у процес професійної підготовки дозволяє значно розширити традиційні уявлення про репертуар, методи роботи з голосом, форми навчальної взаємодії. Використання цифрових бібліотек, баз даних вокальної літератури, онлайн-концертів і майстер-класів світових виконавців відкриває студентам доступ до кращих зразків вокального мистецтва, сприяє формуванню естетичного смаку й професійної компетентності [19].

Окремо слід наголосити на важливості формування у студентів навичок цифрової колаборації — вміння працювати в командах у цифровому середовищі, організовувати спільні творчі проекти, обмінюватися матеріалами через хмарні сервіси та комунікаційні платформи. Здатність до командної взаємодії у віртуальному просторі є важливою складовою сучасної професійної діяльності викладача вокалу, особливо в умовах дистанційної або змішаної форми навчання.

Формування професійної компетентності за допомогою ІКТ має також включати розвиток навичок цифрової презентації результатів творчої діяльності. Майбутній викладач вокалу повинен володіти вміннями створення мультимедійних продуктів для демонстрації власних здобутків: запису та монтажу відеоматеріалів, створення електронних портфоліо, підготовки онлайн-презентацій виступів студентів.

У процесі обґрунтування впровадження комплексу ІКТ важливо підкреслити, що інформаційні технології виступають не лише як інструмент підтримки навчального процесу, але й як самостійний об'єкт педагогічної рефлексії. Майбутній викладач має не лише використовувати ІКТ, а й аналізувати їхній педагогічний потенціал, оцінювати ефективність їхнього застосування у розвитку вокальних і загальнопрофесійних компетентностей студентів [59, с. 186].

В умовах стрімкої цифровізації освітнього процесу, остаточне обґрунтування доцільності впровадження комплексу форм, методів і засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ повинне враховувати і нові виклики сучасності. Зокрема, йдеться про необхідність розвитку інформаційної культури, цифрової етики та самостійного управління власною професійною траєкторією в інформаційному суспільстві.

Сучасний викладач вокалу має бути здатним діяти у багатовимірному цифровому середовищі, швидко адаптуватися до нових освітніх платформ, технологій та форматів взаємодії. Саме тому комплексне впровадження ІКТ у процес професійної підготовки має формувати не лише окремі вміння роботи з технічними засобами, а й цілісний стиль професійного мислення, в основі якого лежить здатність до інновацій, критичного аналізу та етичного використання цифрових ресурсів [23].

Важливо наголосити, що правильна організація використання ІКТ у підготовці майбутніх викладачів вокалу має сприяти розвитку педагогічної рефлексії. Іншими словами, студенти повинні не просто оволодівати інструментами цифрової творчості, а й усвідомлювати педагогічну мету їх застосування, бачити взаємозв'язок між використанням ІКТ і досягненням конкретних навчальних результатів.

Комплексний підхід передбачає також врахування принципу технологічної інклюзивності. Застосування ІКТ у підготовці викладачів вокалу має забезпечувати доступність навчальних ресурсів для всіх студентів незалежно від їхніх можливостей, сприяти подоланню бар'єрів у навчанні, створювати умови для рівних стартових можливостей у професійному розвитку

Формування професійної компетентності викладача вокалу з використанням ІКТ вимагає також розвитку навичок мультимедійного

сторітелінгу. Уміння подавати навчальний матеріал у вигляді історії, поєднуючи текстову, візуальну та звукову інформацію, дозволяє робити освітній процес більш емоційно насиченим і ефективним. Майбутній викладач повинен володіти інструментами створення мультимедійних історій для ілюстрації вокальних творів, пояснення технічних прийомів, мотивування студентів[36].

Не менш важливою складовою обґрунтування є розвиток критичної інформаційної грамотності. Уміння оцінювати достовірність джерел, перевіряти факти, розрізняти якісний та неякісний цифровий контент є сьогодні невід'ємною частиною професійної підготовки викладача вокалу [29, с. 141]. Тому комплекс впровадження ІКТ має включати навчальні модулі, спрямовані на розвиток аналітичного мислення у роботі з інформаційними ресурсами.

У процесі обґрунтування доцільності впровадження комплексу ІКТ слід також звернути увагу на важливість міжкультурної комунікації. Використання цифрових платформ для міжнародних освітніх проєктів, участь у міжнародних конкурсах, фестивалях, вебінарах сприяє розширенню професійного світогляду студентів, формуванню здатності працювати у глобалізованому музичному просторі [77].

Особливої ваги набуває також питання педагогічного менеджменту в цифровому середовищі. Майбутній викладач вокалу має опановувати навички планування, організації та контролю навчальної діяльності студентів за допомогою ІКТ. Це включає управління електронними навчальними курсами, створення дистанційних занять, моніторинг освітніх результатів за допомогою цифрових інструментів.

2.3 Аналіз та узагальнення результатів дослідної роботи

Ефективність впровадження комплексу форм, методів та засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами інформаційно-комунікаційних технологій була перевірена у ході дослідної роботи. Мета дослідження полягала у визначенні рівня сформованості основних компонентів професійної компетентності студентів до і після впровадження ІКТ-комплексу в освітній процес.

Дослідна робота передбачала проведення формувального експерименту, який складався з констатувального, формувального та контрольного етапів. На констатувальному етапі було виявлено початковий рівень володіння студентами основними професійними компетентностями, що включають технологічну, методичну, творчу та комунікативну складові. Оцінювання здійснювалося за допомогою анкетування, тестування, аналізу портфоліо студентів та експертного оцінювання виконаних творчих завдань.

Результати констатувального етапу засвідчили, що переважна більшість студентів мала обмежене уявлення про можливості застосування ІКТ у професійній діяльності викладача вокалу.

Таблиця 2.1. Початковий рівень сформованості професійної компетентності студентів (констатувальний етап)

Компонент професійної компетентності	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
Технологічний	10	30	60
Методичний	12	35	53
Творчий	15	40	45
Комунікативний	18	38	44

Аналіз даних констатувального етапу експерименту показав, що серед студентів переважає низький рівень сформованості всіх компонентів професійної компетентності. Зокрема, у сфері технологічної

компетентності 60% студентів продемонстрували низький рівень володіння ІКТ-засобами, а лише 10% мали високий рівень підготовки. Аналогічна ситуація спостерігалася щодо методичної (53% — низький рівень), творчої (45% — низький рівень) та комунікативної компетентності (44% — низький рівень). Ці результати засвідчують потребу в цілеспрямованій роботі щодо розвитку професійних умінь майбутніх викладачів вокалу через інтеграцію ІКТ у навчальний процес.

Серед основних проблемних моментів було виявлено недостатній рівень технічних навичок роботи з мультимедійними програмами, низький рівень розвитку навичок створення власних навчальних продуктів, слабе розуміння педагогічних принципів використання ІКТ.

На формувальному етапі дослідної роботи в навчальний процес було інтегровано комплекс форм, методів та засобів, спрямованих на цілеспрямоване формування професійної компетентності студентів із застосуванням ІКТ. До освітньої програми були введені спеціальні навчальні модулі, присвячені опануванню мультимедійних технологій, проектній діяльності, створенню навчальних презентацій, мультимедійних дидактичних продуктів, цифрових портфоліо.

Навчальні завдання були побудовані за принципом поступового ускладнення: від виконання простих технічних операцій до створення комплексних творчих продуктів. Студенти працювали над індивідуальними та груповими проектами, у яких використовували різні мультимедійні інструменти: нотні редактори, аудіо- та відеоредактори, презентаційні програми, системи дистанційного навчання.

Особливу увагу було приділено формуванню у студентів умінь педагогічно обґрунтовувати застосування ІКТ у процесі вокального навчання, визначати дидактичні цілі та завдання цифрових засобів, адаптувати мультимедійний контент до особливостей студентської аудиторії.

Контрольний етап передбачав оцінювання змін, що відбулися у рівні сформованості професійної компетентності студентів. Для цього було проведено повторне тестування, анкетування, аналіз портфоліо, а також організовано демонстрацію творчих робіт студентів у межах підсумкової атестації.

Результати контрольного етапу свідчать про значне покращення рівня професійної компетентності здобувачів.

Таблиця 2.2. Рівень сформованості професійної компетентності студентів після формувального етапу (контрольний етап)

Компонент професійної компетентності	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
Технологічний	65	30	5
Методичний	60	35	5
Творчий	62	33	5
Комунікативний	68	29	3

Результати контрольного етапу дослідної роботи демонструють істотне покращення показників. Зокрема, високий рівень технологічної компетентності виявили 65% студентів, методичної — 60%, творчої — 62%, комунікативної — 68%. Знизилася кількість студентів із низьким рівнем сформованості відповідних умінь: у середньому лише 3–5% респондентів залишилися на низькому рівні. Отримані результати свідчать про ефективність впровадженого комплексу форм, методів та засобів формування професійної компетентності засобами ІКТ.

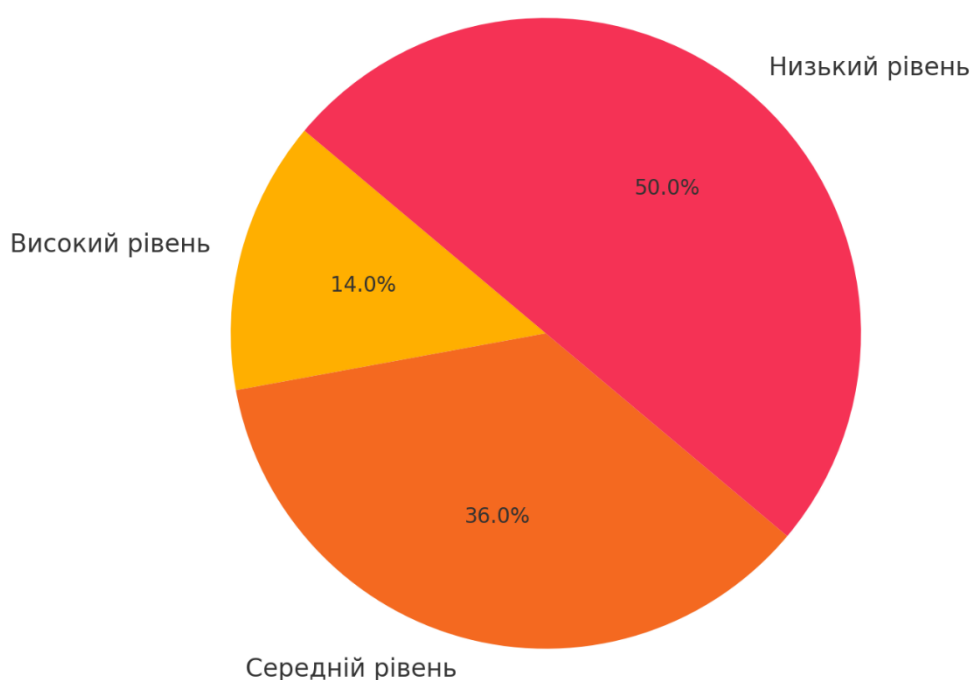
Аналіз показав, що більшість учасників експерименту продемонстрували високий рівень технічної підготовленості у сфері роботи з мультимедійними засобами, розвиток умінь створення власних навчальних матеріалів, здатність до творчого використання ІКТ у педагогічній діяльності.

Зокрема, студенти вільно оперували основними музичними редакторами, створювали якісні мультимедійні презентації вокальних

творів, інтегрували аудіовізуальні ефекти у навчальні матеріали, самостійно розробляли цифрові посібники для уроків вокалу. Багато студентів виявили високий рівень рефлексії щодо використання ІКТ у професійній діяльності, вміли аргументовано обґрунтовувати вибір конкретних мультимедійних засобів для досягнення навчальних цілей.

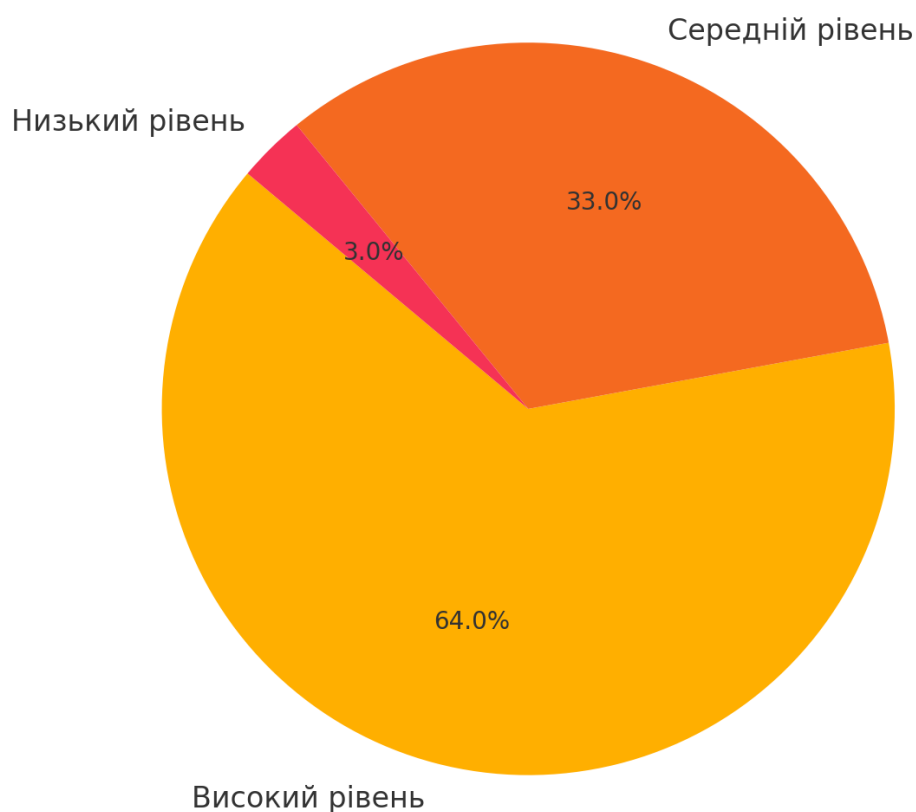
Аналіз творчих проектів студентів засвідчив розвиток їхнього інноваційного потенціалу, здатності до самостійної організації освітнього процесу із залученням цифрових технологій. Студенти демонстрували уміння створювати креативні мультимедійні продукти, адаптовані до різних цільових аудиторій, що свідчить про набуття глибоких професійних компетентностей.

На основі порівняльного аналізу результатів констатувального і контрольного етапів експерименту можна стверджувати про значну ефективність застосування комплексу форм, методів і засобів формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами ІКТ. Для наочності порівняльного аналізу результатів дослідної роботи рівні сформованості професійної компетентності студентів до і після впровадження ІКТ-комплексу подано у вигляді діаграм.

На початковому етапі дослідної роботи більшість студентів (50%) мали низький рівень сформованості професійної компетентності. Лише 14% респондентів продемонстрували високий рівень, а 36% — середній рівень підготовленості. Отримані дані вказують на недостатню готовність студентів до використання ІКТ у професійній діяльності та обґрунтовують необхідність цілеспрямованої корекційної роботи в освітньому процесі.

Малюнок 2.1. Рівні професійної компетентності студентів до впровадження ІКТ-комплексу (констатувальний етап)

Малюнок 2.2. Рівні професійної компетентності студентів після впровадження ІКТ-комплексу (контрольний етап)

Дані діаграми 2 демонструють значне зростання рівня професійної компетентності студентів після впровадження комплексу ІКТ-засобів у навчальний процес. Високий рівень підготовленості зафіксовано у 64% студентів, середній рівень — у 33%, а низький рівень знизився до 3%. Це підтверджує ефективність обраної методики та доцільність подальшого

використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі мистецької освіти.

Узагальнюючи результати дослідної роботи, можна виділити кілька ключових тенденцій:

По-перше, впровадження ІКТ-комплексу в навчальний процес сприяло не тільки розвитку технічних навичок роботи з мультимедійними засобами, але й комплексному формуванню професійної компетентності, що охоплює методичну, комунікативну, креативну та рефлексивну складові.

По-друге, використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяло зростанню мотивації студентів до професійного саморозвитку, самостійного пошуку нових знань і вдосконалення власної педагогічної майстерності.

По-третє, інтеграція проектної діяльності на основі ІКТ дозволила активізувати творчу активність студентів, стимулювати їхню здатність до самостійної організації освітнього процесу та генерування нових ідей у професійній діяльності.

По-четверте, використання ІКТ дало змогу підвищити якість професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу завдяки розширенню доступу до освітніх ресурсів, актуалізації сучасних педагогічних технологій, створенню умов для міждисциплінарної інтеграції знань.

Отримані результати дослідної роботи дозволяють зробити висновок про доцільність подальшого поширення практики застосування комплексних ІКТ-підходів у мистецькій освіті. Використання ІКТ має стати органічною частиною професійної підготовки викладачів вокалу, спрямованою на формування мобільного, творчого, інформаційно-компетентного фахівця, здатного ефективно реалізовувати педагогічну діяльність у сучасних умовах.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цій сфері є розробка методичних рекомендацій щодо диференційованого використання ІКТ в освітньому процесі залежно від рівня підготовленості студентів, розширення спектра інтерактивних форм взаємодії в цифровому середовищі, створення мультимедійних платформ для обміну кращими практиками використання ІКТ у викладанні вокалу.

Загалом підсумки дослідної роботи підтверджують гіпотезу про те, що системне впровадження комплексу форм, методів та засобів із залученням інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу, розвитку їхніх творчих і рефлексивних здібностей, готовності до ефективної педагогічної діяльності у цифровому середовищі.

Висновок до розділу 2

У другому розділі було здійснено всебічний аналіз практичних аспектів формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу. Визначено, що ефективна підготовка фахівця вимагає поєднання традиційних і сучасних форм, методів і засобів навчання. Проведене дослідження засвідчило значущість цілісного підходу до розвитку вокальних компетенцій, які включають мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний компоненти.

Особлива увага приділена ролі інформаційно-комунікаційних технологій, які значно розширюють педагогічні можливості викладача, забезпечуючи гнучкість, інтерактивність і доступність освітнього процесу. Встановлено, що ІКТ сприяють як інтенсифікації практики, так і підвищенню мотивації студентів до самостійного навчання. Застосування мультимедіа, цифрових платформ, спеціалізованих додатків та інтернет-ресурсів створює нові умови для індивідуалізації та підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів вокалу.

Таким чином, практичне формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу в сучасному освітньому середовищі потребує системного впровадження інноваційних підходів і технологій, що відповідають вимогам цифрової епохи та забезпечують високу якість музично-педагогічної освіти.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу комплексно проаналізувати процес формування професійної компетентності майбутніх викладачів вокалу у контексті впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній простір. У межах роботи було окреслено сучасні теоретичні засади поняття "професійна компетентність", визначено її структуру, складові, критерії сформованості та особливості реалізації у сфері вокального навчання.

У процесі дослідження було встановлено, що професійна компетентність майбутнього викладача вокалу є багатокomпонентним утворенням, яке охоплює не лише володіння вокальною технікою та методикою викладання, а й широкий спектр професійних, педагогічних, комунікативних, аналітичних та креативних умінь. Її формування потребує поєднання традиційного навчального підходу з сучасними інноваційними засобами, що відповідають реаліям цифрового суспільства.

На основі аналізу наукових джерел уточнено понятійний апарат і структуру професійної компетентності, зокрема такі складові, як вокальна, вокально-педагогічна, музично-виконавська та фахова компетентність. Виявлено, що формування цих компонентів відбувається в динамічному взаємозв'язку мотиваційного, когнітивного, технологічного й рефлексивного рівнів. Особлива роль належить емоційній залученості студента, його усвідомленню художньої цінності вокального мистецтва, а також здатності до інтерпретації, аналізу та самокорекції у виконавській практиці.

Розроблено систему педагогічних умов та інструментів, які сприяють успішному формуванню вокальних компетенцій. Йдеться про поєднання аудиторних і позааудиторних форм навчання, індивідуальних

занять, методів евристичного діалогу, вокальних вправ, семіотичного аналізу, проєктної діяльності, а також активного залучення до творчих ініціатив. Усі ці підходи забезпечують не лише технічну підготовку, а й розвиток особистісних якостей, необхідних для ефективної вокально-педагогічної роботи.

Інформаційно-комунікаційні технології, як засвідчили спостереження і досвід впровадження, мають значний потенціал у підготовці викладача вокалу. Їхнє застосування сприяє гнучкості навчального процесу, посиленню візуалізації й доступності матеріалу, активізації самостійної роботи студентів. Інтерактивні платформи, мультимедійні засоби, мобільні додатки та дистанційні форми занять не лише доповнюють традиційні методи, а й створюють якісно нове середовище для професійного зростання. Вони також дозволяють впроваджувати індивідуальні траєкторії навчання, надаючи студентам можливість формувати власний стиль викладання та виконавства.

Узагальнення практичного досвіду підтвердило, що інтеграція ІКТ у підготовку педагогів-музикантів підвищує рівень професійної мотивації, сприяє розвитку критичного мислення, саморефлексії, вмінню працювати з цифровими освітніми ресурсами, що є особливо актуальним в умовах гібридного та дистанційного навчання.

Таким чином, формування професійної компетентності майбутнього викладача вокалу є процесом, що вимагає комплексного підходу, адаптивності до нових технологічних і соціокультурних викликів, здатності до творчого самовираження та педагогічної гнучкості. Сучасна музично-педагогічна освіта має ґрунтуватися на взаємодії класичних освітніх традицій із цифровими інноваціями, що відкриває нові горизонти для професійного зростання викладачів вокалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник. К.: ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/10OuAVdy3ESQNTzjHTKVMnzKBKD5gDz-M/view?usp=sharing> (дата звернення 19.09.2205)
2. Базелюк О. Особливості цифровізації вищої освіти в сучасних умовах. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2021. Вип. 2. С. 37-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ped_in_2021_2_7 (дата звернення 13.08.2025)
3. Барицька О. А. Теоретичні аспекти опанування мультимедійних засобів у музичному навчанні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*. 2015. Вип. 18. С. 24 – 27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2015_18_7 (дата звернення 05.06.2025)
4. Барсукова Н. С. Зміст педагогічних умов формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Вісник Черкаського університету. Серія: «Педагогічні науки»*. Черкаси: ЧНУ. 2015. Вип. № 1 (334) С. 3–7
5. Бойко В., Гіголаєва-Юрченко В., Сахно І. Артикуляція як основа виразності академічного та хорового співу. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. № 2. С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-3> (дата звернення 23.05.2025)
6. Боршуляк А., Лаврентьєва Н. Використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. 2022 №5(203) URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.258333> (дата звернення 23.06.2025)

7. Брагар Н. О. Компоненти професійної компетентності викладача навчального закладу. URL: <https://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/Bragar-doc.pdf> (дата звернення: 25.03.2025)
8. Варнавська Л. І., Вікторова М. В., Саймукова А. А. Сучасні методи та прийоми розвитку вокальної майстерності студентів факультету мистецтв. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 25. Т. 2. С. 22-26. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/25-2.4> (дата звернення 17.09.2025)
9. Вітвицька С. Професійний саморозвиток майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами інформаційних технологій. *Нові технології навчання*. 2020. № 94. С. 50–54.
10. Вокальний клас: робоча програма для студентів напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»/розробник програми Н. А. Овчаренко. Кривий Ріг, 2016. 26 с.
11. Воронова Н. С. Мультимедійні засоби в освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 65(2). С. 21–25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2019_65\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2019_65(2)_6) (дата звернення 13.08.2025)
12. Гаврілова Л. Г. Принципи формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. № 46, вип. 2. 2015. С. 45-55.
13. Гаврілова Л. Структурно-функціональний зміст інформаційно-комунікаційної компетенції у складі професійної компетентності майбутніх учителів музики. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2016. Вип. 3. С. 38-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2016_3_6 (дата звернення 09.10.2025)

14. Гаврілова Л. Г., Пікула О. О. Структурно-змістовий контент психолого-педагогічного компоненту професійної компетентності майбутніх учителів музики. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2016. № 2. С. 15-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2016_2_4 (дата звернення 13.09.2025)
15. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ. Либідь. 1997 р. 366 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1dMkprrlpIC2JWbik6DQ6nqdgSV_sswEQ/view?usp=sharing (дата звернення 12.09.2025)
16. Гурський В. А., Присакар В. В. Педагогіка. Загальні основи педагогіки теорія освіти і навчання. У двох книгах. Книга 1: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 2-е, доопрацьоване і доповнене. – Кам'янець-Подільський: Медобори – 2006, 2014. 218 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3798/Hurskyi-V.A.-Prysakar-V.V.-Pedahohika.-Zahalni-osnovy-pedahohiky-teoriia-osvity-i-navchannia-book-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 15.08.2025)
17. Заверуха О. Л., Чернета Т. О. Вокальний ансамбль: навч.-метод. посібник для студентів ЗВО. Корсунь Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2022. 116 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1KqeP9V04s0_6CdZX_odfJ24PXnsi6fMJ/view?usp=sharing (дата звернення 12.05.2025)
18. Кай Ч. Використання творчих завдань і активних методів навчання у процесі виконавсько-просвітницької підготовки вчителя музики. *Молодь і ринок*. 2019. № 3. С. 171-176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_3_33 (дата звернення 29.05.2025)
19. Карабін О. Й., Калаур С. М. Формування професійної компетентності педагога засобами цифрових технологій. *Сучасні*

- цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали IX Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції. Тернопіль: ТНПУ ім.. В. Гнатюка, 2021. № 8. С. 17–18.*
20. Карпенко О., Спіріна Т., Нохріна І. Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти України в період воєнного стану. *Social Work and Education*. 2025 Vol. 12, №1 С. 34-43. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.1.3> (дата звернення 09.09.2025)
21. Касянчук М. С., Дреєва Ю. О. Педагогічні умови формування фахової компетентності майбутнього викладача вокалу засобами мультимедійних технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 73. 2020. С. 29-32. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41390> (дата звернення 11.09.2025)
22. Кишакевич Б. Ю., Кишакевич С. В., Стець Г.В. Синтез теорії та практики в інтерактивних методах навчання естрадного вокалу. *Академічні візії*. 2024 № 37 С. 1-10 URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1539> (дата звернення 27.05.2025)
23. Кишкевич Б. Ю., Кишкевич С. В., Стець Г. В. Сучасні тенденції цифровізації музичної освіти. *Академічні візії*. 2024. Вип. 27 С. 1-10 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10605176> (дата звернення 19.05.2025)
24. Колос М. Методичні аспекти вокальної підготовки майбутнього вчителя музики. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія*. 2015. Вип. 36. С. 60-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpdpu_2015_36_9 (дата звернення 11.09.2025)

25. Король А. Формування професійної компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 1. С. 127-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_1_25 (дата звернення 14.09.2025)
26. Короткий тлумачний словник української мови (Уклад.: Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, В. Л. Карпова та інші; Відп. ред. Л. Л. Гумецька). К: Рад. школа, 1978 URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Humetska_LL/Korotkyi_tlumachnyi_i_slovnyk_ukrainskoi_movy.pdf (дата звернення 27.08.2025)
27. Лаврентьєв А. О. Формування музичної культури студентів у процесі роботи вокального ансамблю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 11(1). С. 116-121. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_11\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_11(1)_22) (дата звернення 15.06.2025)
28. Лановенко-Мельник Н. В., Басовська С. Ю., Остапчук Л. О., Плакидюк О. Ю., Хохлан В. О. Особливості дистанційного навчання у вокально-педагогічній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. 2020 Випуск 25. Т. 1. С. 199-203 URL: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2020/25/part_1/41.pdf (дата звернення 15.09.2025)
29. Левіт Д. А., Євтухова Т. А. Навчальний курс «медіаграмотність» як інструмент формування медіакомпетентності майбутніх артистів-вокалістів. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Випуск 48. Т. 2. С. 138-144 URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/48/part_2/27.pdf (дата звернення 24.05.2025)
30. Лимаренко В. І. Форми, методи та засоби формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на

- засадах ед'ютейнменту. *Наукові записки [Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II]. Серія : Педагогічні науки.* 2022. Вип. 1. С. 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anps_2022_1_26 (дата звернення 11.09.2025)
31. Лі Чуньпен Методика формування вокальної компетентності майбутніх учителів музики. ...автореф. на здобуття наукового ступеня кандидата пед.наук 13.0002 «Теорія та методика музичного навчання». Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ. 2013 23 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0581fc25-b033-46b6-a930-38e60c25bd33/content> (дата звернення 14.06.2025)
32. Лі Чуньпен Особливості вокального розвитку майбутніх учителів музики у навчальній діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.* 2012. № 7-8. С. 29-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2012_7-8_8 (дата звернення 01.09.2025)
33. Маркус І. С. Формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій мультимедійними засобами : дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2022. 247 с.
34. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1i33yVjmMrBeav0-eridPMtXIVNhvwBHH/view?usp=sharing> (дата звернення 11.07.2025)
35. Мережко Ю. В., Киченко Т. О. Формування фахової компетентності майбутнього викладача вокалу засобами мультимедійних технологій. *Вектор сучасної педагогічної та психологічної науки в*

- Україні та країнах ЄС: Колективна монографія. Рига: Видавництво «Baltija Publishing», 2020. С. 2. С. 445-464 DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.2.4> (дата звернення 17.05.2025)*
- 36.Мережко Ю. В. Принципи формування фахової майстерності майбутніх викладачів вокалу у вищих закладах освіти. *Перспективи та інновації науки (Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина")*. 2025. № 2. С. 711-720. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_2_66 (дата звернення 14.09.2025)
- 37.Михаськова М. Методика формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики. *Педагогічні науки*. 2009. Вип. 2. С. 74-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pena_2009_2_17 (дата звернення 09.08.2025)
- 38.Нємцова Л. О. Форми та методи організації позакласної музично-виховної роботи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. Вип. 7. С. 87-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2021_7_20 (дата звернення 11.09.2025)
39. Овчаренко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія: монографія. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2014. 400 с.
- 40.Овчаренко Н. А. Основи вокальної методики: Науково-методичний посібник. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. 116 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Xt0pEaKNoKBND6130hCIpWVaCR1v13HE/view?usp=sharing> (дата звернення 15.05.2025)
- 41.Овчаренко Н. А. Формування художньо-інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва засобами

- семіотично-герменевтичного аналізу вокального твору. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 2 (126). С. 185 – 198 URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11510> (дата звернення 23.06.2025)
42. Остапенко Н. І. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки* 2. 2015. С. 53-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2015_2_11 (дата звернення 21.08.2025)
43. Панченко Г. П. Характеристика структурних компонентів вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2013. №. 1. С. 188-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2013_1_38 (дата звернення 12.08.2025)
44. Петрикова О. П. Навчальний вокальний репертуар як засіб формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти* 24. 2018. С. 38-44. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26133> (дата звернення 11.09.2025)
45. Петрикова О. П. Методика формування вокальної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76(2). С. 184 – 188. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_76\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2021_76(2)_34) (дата звернення 14.09.2025)
46. Потапчук Т. В., Пукас І. Л. Цифрові технології у професійно-педагогічному розвитку педагога. *Наукові записки. Серія психолого-педагогічні науки*. 2022. № 1. С. 103–110.

47. Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів: тренінг-курс: навч. посіб. / В. М. Аніщенко та ін. ; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф.-техн. освіти. Житомир: Полісся, 2018. 178 с.
48. Процишина О. Ю. Формування методичної компетентності майбутніх викладачів мистецької школи на заняттях сольного співу... дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії. 011 Освітні, педагогічні науки. 2023 Київ 263 с.
URL: <https://drive.google.com/file/d/1-NQ8mAUi13LGLg3DpMLysvxFlodzCu2/view?usp=sharing> (дата звернення 21.08.2025)
49. Пухальський Т. Д. Інформаційні технології у музичному мистецтві: комп'ютерне моделювання та аранжування музичних творів: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 208 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/16fZScoFrgxDaHXZeWnCFcHngAeH72oe/view?usp=sharing> (дата звернення 14.09.2025)
50. Ратинська І. В., Столяр Л. В., Яловський П. М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення музично-виконавських дисциплін. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022 р. № 81 С. 247-251
DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.46> (дата звернення 14.04.2025)
51. Ребенок В. М., Носовець Н. М., Белан Т. Г. Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх викладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у закладі вищої освіти. *Věda a perspektivy*. 2022. № 6 (13). С. 179–191.
URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-6\(13\)-179-191](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-6(13)-179-191) (дата звернення 19.09.2025)

52. Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради України: монографія. Київ: Четверта хвиля, 2019. 152 с. URL: https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/samaya-t.-vokalne-mystecztvo-estrady_ukrayinskyj-kontekst.pdf (дата звернення 11.07.2025)
53. Сапожник Д. І., Демидчук Л. Б. Інформаційнокомунікаційні технології в навчальному процесі закладів вищої освіти. *Вісник ЛТЕУ. Технічні науки*. 2021. № 26. С. 116–123.
54. Сипченко О., Кизь Н. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх викладачів. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 6 (98). С. 110–121.
55. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: Підручник. К.: Міленіум, 2006. 344 с. URL: https://drive.google.com/file/d/14XZFgIWJg58sGx4R5Hy0qeIlOF_5AoDP/view?usp=sharing (дата звернення 23.06.2025)
56. Словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 11.04.2025).
57. Стасько Г. Основи технології звукоутворення у сучасній практиці виховання голосу. Івано-Франківськ. 2018. 330 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1NrNDZrWRWgYQUOpG9gJxqZ7aaD7gwn8f/view?usp=sharing> (дата звернення 21.06.2025)
58. Стець Г. В. Особливості застосування ІКТ під час викладання хорового співу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реальність та перспективи*. 2018. Вип. 60(2). С. 155-158. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_60\(2\)_38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_60(2)_38) (дата звернення 12.06.2025)
59. Стець Г. В., Кишакевич С. В. Викладання музичного мистецтва в умовах цифровізації освіти. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*. 2025.

- Вип. 217. С. 183 – 187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2025_2_17_36 (дата звернення 24.06.2025)
60. Стойка О. Я., Веремієнко В. О. Роль ІКТ у формуванні професійних компетентностей майбутніх викладачів ЗВО. *Інноваційна педагогіка*, Випуск 56. Том 1. 2023. С. 221-224. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/49839> (дата звернення 12.09.2025)
61. Тернопільська В. І., Коломієць Т. В., Піонтківська І. О. Довідник з виховної роботи зі студентами Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2014. 264 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5357/1/V_Terнопilska_NKB_GI.pdf (дата звернення 07.08.2025)
62. Ткаченко З. Формування вокальних компетенцій студентів в процесі фахової підготовки. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. Вип. 9(3). С. 114-117. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2016_9\(3\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2016_9(3)_31) (дата звернення 05.09.2025)
63. Толстова Н. М., Дівень Д. Формування цифрової компетентності здобувачів мистецької освіти при використанні хмарно орієнтованих середовищ навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2023 Випуск 63. Том 2. С. 167 – 171 URL: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2023/63/part_2/35.pdf (дата звернення 16.08.2025)
64. Тоцька Л. О. Методичні засади удосконалення вокальної підготовки майбутніх учителів музики: *автореф. дис... на здобуття вченого ступеня канд. пед. наук: 13.00.02: Теорія та методика музичного навчання*. Київ, 2010. 21 с.
65. Тянь Лінь Методика формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання:..дис. на здобуття наук.ступеня доктора філософії. 014 Середня освіта

- (музичне мистецтво). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2021. 256 с.
66. Фоломєєва Н. А. Основи співу: *навчально-методичний посібник*. Суми, 2023. 222 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1R-oAHP-MrElFWI5Yoa-iwYiGZjPzpq-T/view?usp=drive_link (дата звернення 11.06.2025)
67. Херсонський державний університет. ХДУ. URL: <https://www.kspu.edu/Education/EduPrograms/025.aspx> (дата звернення: 01.05.2025).
68. Цзін С. Зміст методики розвитку співацького голосу у студентів педагогічних університетів засобами візуального моделювання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2018. Вип. 30. С. 83-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2018_30_19 (дата звернення 12.06.2025)
69. Цзін С. Методика розвитку співацького голосу студентів педагогічних університетів засобами візуального моделювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 теорія та методика музичного навчання; 011 - освітні, педагогічні науки. Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 18 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27131> (дата звернення 19.06.2025)
70. Цзін С. Принципи організації вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої педагогічної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти*. 2019. Вип. 27. С. 87-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2019_27_16 (дата звернення 13.06.2025)

- 71.Цимбал К. О., Цимбал С. В. Інформаційно-комунікаційні технології у фаховій підготовці студента-інструменталіста. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2024. № 77/3. С. 288-295. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50122> (дата звернення 21.06.2025)
- 72.Черній В.В., Одайник С.І.,Тітова О.Р. Удосконалення вокально-виконавської майстерності в навчальному процесі: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Музичне мистецтво». Житомир, 2024. 166 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1Mky2AexgvQC_BTnGWVVBg8R5A_V1hM3f/view?usp=sharing (дата звернення 15.06.2025)
- 73.Шаповалова Р. Г. Навчання сольному співу: голосоутворення та його структурні компоненти. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 1 С. 239-249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2015_1_24 (дата звернення 27.05.2025)
- 74.Шахов В. І., Зеленюк С. В. Інформаційна культура майбутнього вчителя мистецтв як складова його професійної підготовки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 51. С. 432 – 435. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2018_51_105 (дата звернення 11.05.2025)
- 75.Ятло Л. Специфіка співацької артикуляції і дикції в роботі з дитячим хором. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2008. № 25 С. 98 – 104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2008_25_17 (дата звернення 11.04.2025)
- 76.Kuryliak I. I., Chubinska A. P., Bilan V. M. Implementation of multimedia technologies in music education. *Музичне мистецтво і культура*. 2024 № 42) С. 36-55.

URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.31723/2524-0447-2024-42-3>

(дата звернення 28.07.2025)

77. Tuning Educational Structures in Europe. Universities' contribution to the Bologna Process: An introduction. 2nd Edition.

URL: <http://www.tuning.unideusto.org/tuningeu/> (дата звернення:

01.05.2025)